

Laodikiya — Birinchi raqam

Ishayoning Vahiy vodiysi uchun halokat haqidagi bashorati

Jeff Pippenger

2023-08-14

Vahiy vodiysiga oid yuk. Senga endi nima bo‘ldiki, butunlay tomlarga chiqib ketding? Ey g‘ala-g‘ovurga to‘la, shovqin-suronga botgan shahar, shodiyon shahar! Sening o‘ldirilganlaring qilich bilan o‘ldirilmagan, jangda halok bo‘lmagan. Barcha hukmdorlaring birgalikda qochib ketdilar, ular kamonchilar tomonidan bog‘lab qo‘yildilar; senda topilganlarning hammasi birga bog‘lab qo‘yildi, garchi ular uzoqqa qochgan bo‘lsalar ham. Shuning uchun men dedim: Mendan yuz o‘giringlar; men achchiq-achchiq yig‘layman, xalqim qizining vayron bo‘lgani sababli meni ovutishga urinmanglar. Chunki Vahiy vodiysida Sarvar, lashkarlar Egasi bo‘lgan Xudovand tomonidan bu kun kulfat, oyoq osti qilinish va sarosima kunidir; devorlar yiqitilmoqda, tog‘larga faryod ko‘tarilmoqda. Ishayo 22:1–5.

Ishayo kitobida “yuk” so‘zi o‘n sakkiz marta uchraydi. Bu ishoralarning o‘n biri halokat haqidagi bashoratlarni bevosita anglatadi, qolgan yetti ishora esa yelkada ko‘tariladigan yukni bildiradi. “Yuk” deb tarjima qilingan ishoralardan faqat bittasi yelkada ko‘tariladigan narsani anglatishi bilan birga, ayni paytda halokat haqidagi bashorat hamdir. Men ko‘tariladigan narsani bildiruvchi, biroq halokat bashorati ham bo‘lgan ibroniycha so‘zga oid ana shu bitta ishorani ko‘rib chiqmoqchiman; shu bois biz bu ma‘lumotlarga keyinroq qaytmasak ham, farqni boshidanoq belgilab qo‘ymoqdaman.

Bu bob “vahiy vodiysi”ning ta’rifi haqida mavhum emas, chunki u “Dovud shahri”, shuningdek “Quddus” deb aniqlab berilgan. Vahiy vodiysi Doniyor o‘n birinchi bobining oxirgi olti oyati tarixida Laodikiyadagi Adventizmga ishoradir. Ishayo bu halokatning manzarasini yigirmanchi bobda ifodalangan tarix orqali belgilagan bo‘lib, unda Ashshur shohining Ashdod deb atalgan Misrdagi bir shaharni egallash uchun Tartan ismli harbiy sarkardani yuborgan va dunyoni bosqichma-bosqich zabt etib borgan tarixi tasvirlanadi.

Yakshanba qonuni Doniyor o‘n birinchi bob qirq birinchi oyatda aniqlab berilgan bo‘lib, u Yakshanba qonuni vaqtida papalikning qo‘lidan “qutulib qoladigan” uch guruhni ko‘rsatadi.

Tartan Ashdodga kelgan yilda, (uni Ossuriya shohi Sargon yuborgan edi,) u Ashdodga qarshi jang qilib, uni qo‘lga oldi; o‘sha paytda Egamiz Omozning o‘g‘li Ishayo orqali shunday dedi: “Bor, belingdagi julni yechib tashla, oyog‘ingdagi poyabzalingni ham chiqar.” U shunday qildi va yalang‘och hamda yalangoyoq yurdi. Shunda Egamiz dedi: “Qulim Ishayo Misr va Habashiston ustidan alomat va hayrat bo‘lib uch yil yalang‘och va yalangoyoq yurgani kabi, Ossuriya shohi ham misrlik asirlarni va habash tutqunlarni, yosh-u qarini, yalang‘och va yalangoyoq, hatto dumba yalang‘och holda, Misrning sharmandaligi uchun olib ketadi. Shunda ular o‘zlarining umidi bo‘lgan Habashistondan va faxri bo‘lgan Misrdan qo‘rqib, uyatga qoladilar. O‘sha kuni bu orolning aholisi aytadi: ‘Mana, bizning umidimiz shunday ekan, Ossuriya shohidan qutulish uchun yordam so‘rab qochgan joyimiz shunday ekan; endi biz

qanday qutulamiz?”” Ishayo 20:1–6.

Orol aholisi ko‘targan savol shundan iboratki, ular Ossuriya shohidan qanday qutulurlar? U, shuningdek, Doniyor o‘n birinchi bobda shimol shohi sifatida ham tasvirlangan.

U [shimol podshohi] ham ulug‘vor mamlakatga kiradi, va ko‘p mamlakatlar qulatiladi; ammo bular uning qo‘lidan qutulib qoladilar: Edom, Mo‘ab va Ammonga mansub farzandlarning boshliqlari. Doniyor 11:41.

Ushbu oyatda Qo‘shma Shtatlardagi yakshanba qonuni aniqlab ko‘rsatiladi va Doniyorning ushbu parchasida e‘tiborga loyiq bo‘lgan ayrim nozik ma’no farqlari mavjud. Doniyor kitobining o‘n birinchi bobi qirqinchi oyatdan qirq uchinchi oyatgacha bo‘lgan ketma-ket uch oyatning barchasi “mamlakatlar”ni ko‘rsatadi. Qirqinchi oyatda sobiq Sovet Ittifoqini ifodalovchi mamlakatlar 1989 yilda papalik va Qo‘shma Shtatlar tomonidan supurib tashlandi. Zamonaviy tarixchilar bu haqiqatni tasdiqlaydilar.

Shunda qirq ikkinchi oyatda “mamlakatlar” so‘zi butun yer yuzidagi barcha mamlakatlarni ifodalashini ko‘ramiz, xuddi shimol shohi (papalik) butun dunyoni ifodalovchi Misrni zabt etganidek. Bu nozik ma’nolardan biridir. Men nazarda tutayotgan ikki nozik ma’noning boshqasi ushbu uch oyatda qirq birinchi oyatdagi, so‘ng yana qirq ikkinchi oyatdagi “qutulib qolmoq” so‘zi bilan bog‘liq. Ular ikkalasi ham “qutulib qolmoq” deb tarjima qilingan bo‘lsa-da, ibroniychada ikki xil so‘zdir. Qirq ikkinchi oyatda “qutulib qolmoq” deb tarjima qilingan ibroniycha so‘z hech qanday najot topmaslik ma’nosini bildiradi, chunki Birlashgan Millatlar Tashkilotini ifodalovchi “o‘nta shoh” o‘zlarining bir dunyo hukumatini papalik mahluqining boshqaruviga topshirishga rozi bo‘lganlarida, qutulish yo‘q — najot yo‘q.

Sen ko‘rgan o‘n shox — hali podshohlik olmagan o‘n podshohdir; lekin ular mahluq bilan bir soat podshohlar sifatida hokimiyat olurlar. Bular bir fikrdadirlar va o‘z qudrati hamda kuchini mahluqqa berurlar. Bular Qo‘zi bilan urush qilurlar, va Qo‘zi ularni yengar; chunki U rabblarning Rabbiysi va podshohlarning Podshohidir; hamda U bilan birga bo‘lganlar da‘vat etilgan, tanlangan va sodiq bo‘lganlardir. Va u menga dedi: sen ko‘rgan, fohisha o‘tirgan suvlar xalqlar, olomonlar, millatlar va tillardir. Va sen mahluq ustida ko‘rgan o‘n shox, bular fohishadan nafratlanurlar, uni xarob va yalang‘och qilurlar, uning go‘shini yeb, uni olov bilan kuydirurlar. Chunki Xudo O‘z irodasini ado etishni, o‘zaro bir fikrda bo‘lishni va Xudoning so‘zlari bajo bo‘lguncha o‘z podshohligini mahluqqa berishni ularning yuraklariga soldi. Vahiy 17:12–17.

Bu “o‘n shoh” Xudoning Kalomida qayta-qayta tilga olinadi va Ilyos haqidagi voqeada Isroil shohi Axab o‘n qabilaning boshlig‘i edi hamda u Izabelga uylangan edi. Izabel dunyoning oxiridagi papalikdir, Ilyos uchinchi farishta xabarining xabarchilaridir va Axab o‘n shohdan iborat ittifoqning boshlig‘idir. Axab yakshanba qonunining bashoratli tarixida Birlashgan Millatlar Tashkilotining yetakchisi sifatida Qo‘shma Shtatlarni ifodalaydi. Misr Ossuriya tomonidan qo‘lga olinayotgan paytda, Doniyor 11:42 dagi shimol shohi endigina o‘n shohni o‘z shohligini papalik hokimiyatiga topshirishga rozi bo‘lishga majbur qilgan bo‘ladi.

“Biz so‘nggi inqirozga yaqinlashar ekanmiz, Rabbimizning vositalari orasida hamjihatlik va birlik mavjud bo‘lishi nihoyatda muhimdir. Dunyo bo‘ron, urush va nizolar bilan to‘lgandir. Biroq bir boshliq ostida — papalik hokimiyati ostida — xalq Xudoning guvohlari timsolida O‘ziga qarshi turish uchun birlashadi. Bu birlik buyuk murtad tomonidan mustahkamlanadi. U o‘z vakillarini haqiqatga qarshi kurashda birlashtirishga intilar ekan, ayni paytda uning tarafdorlarini bo‘lib tashlash va tarqatib yuborish uchun ham ish olib boradi. Rashk, yomon gumon, yomon so‘zlash uning tomonidan nizolar va kelishmovchiliklarni keltirib chiqarish uchun qo‘zg‘atiladi.” Testimonies, 7-jild, 182.

Qirq birinchi oyatda biz “qochib qutulmoq” so‘zini uchratamiz, qirq ikkinchi oyatda ham “qochib qutulmoq” so‘zi bor, ammo bular ibroniy tilidagi ikki xil so‘zdir. Qirq birinchi oyatda “qochib qutulmoq” deb tarjima qilingan so‘z sirpanchilik tufayli qutulib ketish ma’nosini bildiradi. Ishayo kitobining yigirmanchi bob, oltinchi oyatida “qochib qutulmoq” deb tarjima qilingan so‘z ham shu so‘zdir. “O‘sha kunda” “bu orolning aholisi” “o‘sha kunda” Doniyor 11 va Muqaddas Yozuvning yana bir necha joylarida tasvirlanganidek, dunyoni bosqichma-bosqich zabt etayotgan Ossuriyalikdan qanday qilib qochib qutula olishlari haqida so‘raydi.

Doniyorning o‘n birinchi bob, qirq birinchi oyatida papalik — yoki Doniyor uni qanday tasvirlasa, shimol shohi, yoxud Ishayo uni qanday tasvirlasa, Ossuriy — “ulug‘vor yurt”ni, ya’ni Qo‘shma Shtatlarni ifodalovchi mamlakatni zabt etayotgan paytda, aniqlab ko‘rsatilgan ikki guruh mavjud.

U ulug‘vor diyorga ham kiradi, va ko‘p mamlakatlar qulatiladi; ammo mana bular uning qo‘lidan qutulib qoladi: Edom, Mo‘ab va Ammon o‘g‘illarining boshliqlari. Doniyor 11:41.

Bittasi ag‘dariladigan “ko‘plar”dir, boshqa guruh esa “Edom, Mo‘ab va Ammon farzandlarining boshliqlari” sifatida tasvirlanadi. Yakshanba qonuni paytida, Vahiy 18:4 hanuz Bobilda bo‘lganlarni “undan chiqib kelinglar”, deb chaqiradi.

Va men osmondan yana bir ovozni eshitdim; u shunday der edi: “Ey Mening xalqim, uning ichidan chiqinglar, toki uning gunohlariga sherik bo‘lmaysizlar va uning balolaridan ulush olmaysizlar.” Vahiy 18:4.

Edom, Moab va Ammon o‘g‘illarining boshliqlari — Ishayo yigirmanchi bobda orol xalqlari umid qilganidek — sirg‘alib qutulib ketadiganlardir.

Qirq birinchi oyatda men nazarda tutayotgan boshqa ma’no nozikligi shuki, qirqinchi, qirq birinchi va qirq ikkinchi oyatlarda biz “mamlakatlar” so‘zini uchratamiz, biroq qirq birinchi oyatda bu qo‘shimcha kiritilgan so‘z bo‘lib, Doniyorning asl so‘zlarida yo‘q va u yerga tegishli emas. Qirqinchi oyatning bajo bo‘lishida Sovet Ittifoqining qulashi chog‘ida ko‘plab mamlakatlar ag‘darildi, va papalik Birlashgan Millatlar Tashkilotini o‘z qo‘liga olganida ko‘plab mamlakatlar zabt etiladi. Ammo Amerika Qo‘shma Shtatlaridagi yakshanba qonuni vaqtida ag‘dariladigan “ko‘plar” ko‘p mamlakatlar emas; ular faqat Yettinchi kun adventistlari bo‘lishi mumkin.

“Agar haqiqat nuri sizga taqdim etilib, to‘rtinchi amrning Shabbatini ochib bergan bo‘lsa va Xudoning Kalomida yakshanbaga rioya qilish uchun hech qanday asos yo‘qligini ko‘rsatgan bo‘lsa-yu, siz baribir soxta shabbatga yopishib olib, Xudo ‘Mening muqaddas kunim’ deb

ataydigan Shabbatni muqaddas tutishdan bosh tortsangiz, siz hayvonning tamg'asini qabul qilasiz. Bu qachon sodir bo'ladi? Sizga yakshanba kuni mehnatdan to'xtashni va Xudoga sajda qilishni buyuradigan farmonga itoat etganingizda, shu bilan birga Muqaddas Kitobda yakshanba oddiy ish kunidan boshqa narsa ekanini ko'rsatadigan birorta ham so'z yo'qligini bilgan holda, siz hayvonning tamg'asini qabul qilishga rozilik bildirasiz va Xudoning muhrini rad etasiz." Review and Herald, July 13, 1897.

Yettinchi kun Adventistlari jamoatining har bir a'zosi jamoatga suvga cho'mib kirgan paytidayoq Shabbat haqidagi ta'limotni qabul qilgan bo'ladi va ular Shabbatga oid "haqiqat nuri" uchun javobgar hisoblanadilar.

"Shanbaning o'zgartirilishi — bu Rim cherkovi hokimiyatining belgisi yoki tamg'asidir. To'rtinchi amrning da'volarini anglagan holda, haqiqiy shanba o'rniga soxta shanbani tutishni tanlaydiganlar, shu orqali uni faqat o'sha hokimiyat buyurgani uchun o'sha qudratga ta'zim bajo keltiradilar. Mahluqning tamg'asi — bu papalik shanbasi bo'lib, u Xudo belgilagan kunning o'rniga dunyo tomonidan qabul qilingan."

"Hech kim hali yirtqichning tamg'asini qabul qilgan emas. Sinov vaqti hali kelgan emas. Har bir jamoatda, jumladan Rim-katolik cherkovi safida ham, haqiqiy masihiylar bor. Ular to nurga ega bo'lmaganlaricha va to'rtinchi amrning majburiyligini anglab yetmaganlaricha, hech biri hukm qilinmaydi. Ammo soxta shanbani majburan joriy etuvchi farmon chiqarilganda va uchinchi farishtaning baland nidosi odamlarni yirtqich va uning suratiga sajda qilishdan ogohlantirganda, soxta bilan haqiqiy o'rtasidagi chegara aniq chiziladi. Shunda gunohda yashashda davom etayotganlar yirtqichning tamg'asini qabul qiladilar.

"Biz bu davrga shiddatli qadamlar bilan yaqinlashmoqdamiz. Protestant jamoatlari soxta dinni qo'llab-quvvatlash uchun dunyoviy hokimiyat bilan birlashganlarida, o'sha soxta dinga qarshi turganliklari uchun ularning ajdodlari eng shafqatsiz ta'qiblarga dosh bergan bo'lsalar, o'shanda papalik shanbasi jamoat va davlatning birlashgan hokimiyati bilan majburan joriy etiladi. Milliy murtadlik yuz beradi va u faqat milliy halokat bilan yakun topadi." Manuscript 51, 1899.

Yakshanba qonuni paytida uchinchi farishtaning nuri uchun javobgar deb hisoblanadigan yagona xalq — Yettinchi kun adventistlaridir, chunki faqat o'sha vaqtdagina Adventizmdan tashqaridagilarga uchinchi farishtaning sinovi taqdim etiladi. Yakshanba qonuni paytida qulatiladigan "ko'plar" Laodikiyalik adventistlardir, chunki "hukm Xudoning xonadonidan boshlanadi."

Shunday qilib, oxirgilar birinchi, birinchilar esa oxirgi bo'ladilar; chunki chaqirilganlar ko'p, tanlanganlar esa ozdir. Matto 20:16.

Ishayo Misr va Efiopiya uchun dunyoni papalikning bosqichma-bosqich zabt etishiga doir "bir alomat va bir mo'jiza"dir. Misr — Birlashgan Millatlar Tashkiloti; Efiopiya — Amerika Qo'shma Shtatlari; Ossuriya esa — papalikdir. O'sha bashoratli tarix manzarasida Ishayo halokat haqidagi bir qator bashoratlarni bayon qila boshlaydi. Yigirma ikkinchi bob yakshanba qonuni vaqtida ag'darib tashlanadigan Laodikeyaliklar va Bobildan "Edom, Mo'ab va Ammon o'g'illarining

boshliqlari”ni chaqirib chiqaradigan Filadelfiyaliklar haqidadir.

Laodikeyalik Adventizm najot topish uchun zarur bo‘lgan fe’l-atvorga ega emas va Yakshanba qonuni vaqtida ular Rabbiiy og‘zidan tupurib tashlanadi. Men bu haqiqatni faqat keyingi nuqtani ta’kidlash uchun qayd etaman. Ishayo yigirma ikkinchi bob Laodikeyaning yo‘qolishining yana bir sababini ko‘rsatadi, chunki halokat haqidagi bashorat “vahiy” vodiysiga qarshidir. “Vahiy” deb tarjima qilingan ikkita asosiy ibroniycha so‘z bor. Ulardan biri voqealarning payg‘ambarlik ketma-ketligini, boshqasi esa Masih haqidagi vahiyning anglatadi. Biri jamoatdan tashqariga oid, ikkinchisi esa jamoatning ichkarisiga oiddir. Yigirma ikkinchi bobdagi so‘z payg‘ambarlik voqealarini bildiruvchi vahiydir va u Hikmatlar kitobida “vahiy” deb tarjima qilingan ayni o‘sha so‘zdir.

Vahiy bo‘lmagan joyda xalq halok bo‘ladi; ammo qonunni saqlovchi baxtlidir. Hikmatlar 29:18.

“Vahiy vodiysining yuki” — dunyo oxirida Xudoning jamoatidagi ikki toifa sajda qiluvchini aniqlab beruvchi bashoratdir. Shebna bilan ifodalangan bir toifa — Laodikiya, Hilqiyo o‘g‘li Eliakim bilan ifodalangan boshqa toifa esa — Filadelfiyadir. Bobdagi bu ikki toifa o‘rtasidagi farq, albatta, o‘nta bokira haqidagi masaldagi ayni farqning o‘zidir. Bir toifa yarim tunda moyga ega, boshqa toifa esa ega emas. “Moy” ramz sifatida u uchraydigan matn mazmuniga qarab turli haqiqatlarni ifodalaydi, biroq Ishayo yigirma ikkinchi bobda o‘nta bokiraning “moyi” “vahiy” so‘zi bilan ifodalangan. Bir toifa “moy”ga ega, boshqasi esa ega emas.

“Butun yerning Rabbisi huzurida turgan moylangan zotlar bir vaqtlar himoya qiluvchi karub sifatida Shaytonga berilgan mavqega egadirlar. Uning taxtini o‘rab turgan muqaddas mavjudotlar orqali Rabbiiy yer aholisi bilan doimiy aloqani saqlab turadi. Oltin moy Xudo mo‘minlarning chiroqlarini lipillab o‘chib ketmasligi uchun to‘ldirib turadigan inoyatni ifodalaydi. Agar bu muqaddas moy osmondan Xudoning Ruhi xabarlarini orqali quyilmaganida edi, yovuzlik kuchlari insonlar ustidan to‘liq hukmronlik qilgan bo‘lar edi.

“Xudo bizga yuboradigan xabarlarini qabul qilmaganimizda, U sharmanda qilinadi. Shu tariqa U qalblarimizga quyib, zulmatdagilarga yetkazilishini istaydigan oltin moyi rad etamiz. «Mana, kuyov kelmoqda; uni qarshi olishga chiqinglar», degan chaqiriq yangraganda, muqaddas moyi qabul qilmaganlar, Masihning inoyatini yuraklarida asramaganlar, nodon qizlar singari, Rabbilarini kutib olishga tayyor emasliklarini bilib qoladilar. Ularning o‘zlarida moyi qo‘lga kiritish qudrati yo‘q, va ularning hayoti xarob bo‘ladi. Ammo agar Xudoning Muqaddas Ruhi so‘raladigan bo‘lsa, agar biz Muso qilganidek: «Menga ulug‘vorligingni ko‘rsat», deb yolvorsak, Xudoning sevgisi yuraklarimizga yog‘diriladi. Oltin quvurlar orqali oltin moy bizga yetkaziladi. «Kuch bilan ham emas, qudrat bilan ham emas, balki Mening Ruhim ila bo‘lur, deydi Lashkarlar Egasi bo‘lgan Rabbiiy». Solihlik Quyoshining yorqin nurlarini qabul qilish orqali Xudoning farzandlari dunyoda chiroqlar kabi porlaydilar.” Review and Herald, July 20, 1897.

Payg‘ambarlarning ruhlari bir-biri bilan muvofiqdir, va Zakariyoning ikki moylangan kishisi ham Vahiy kitobining o‘n birinchi bobidagi ikki guvohdir.

“Ikki guvoh haqida payg‘ambar yana shunday deydi: ‘Bular yerning Xudosi huzurida turgan ikki zaytun daraxti va ikki shamdondir.’ Zaburchi: ‘Sening kaloming oyoqlaringga chiroq, yo‘limga nurdur’,— degan. Vahiy 11:4; Zabur 119:105. Ikki guvoh Eski va Yangi Ahd Muqaddas Yozuvlarini ifodalaydi. Har ikkalasi ham Xudoning qonunining kelib chiqishi va abadiyligi haqida muhim guvohlikdir. Har ikkalasi najot rejasiga ham guvohlik beradi. Eski Ahdning timsollari, qurbonliklari va bashoratlari kelajakda keladigan Najotkorga ishora qiladi. Yangi Ahdning Injillari va Maktublari esa timsol va bashorat orqali oldindan aytilgan aynan o‘sha tarzda kelgan Najotkor haqida bayon qiladi.” Buyuk kurash, 267.

Zakariyoning ikki moylangan kishisi Vahiy kitobining birinchi bobida tasvirlangan aloqa jarayonini ifodalaydi. Tarixiy voqealarning bashoratli “vahiy”si bo‘lgan “moy” Eski va Yangi Ahd orqali yetkaziladi. Vahiy 11-bobda bu ikki guvoh matn kontekstiga ko‘ra Muso va Ilyos deb aniqlanadi. Muso va Ilyos o‘z-o‘zicha bir ramzdir.

Ular O‘zgartirilish Tog‘idagi yoki Vahiy 11-bobdagi kabi birgalikda tasvirlanganda, ular ikki xil haqiqatning timsollaridir. Tog‘da ular yakshanba qonuni inqirozi davridagi shahidlar va bir yuz qirq to‘rt mingni ifodalaydi, Vahiy 11-bobda esa ular Eski va Yangi Ahdni ifodalaydi. Ammo Adventizm uchun ular bundan ham ko‘proq narsani anglatadi. Yahudiylar uchun ikki guvoh Eski Ahdni ifodalovchi “qonun va payg‘ambarlar” edi, masihiylar uchun esa ikki guvoh Eski va Yangi Ahd, ammo Adventizm uchun ikki guvoh Xudoning Kalomi va Isoning shahodatidir. Yuhanno Patmosda bo‘lganining sababi ham shudir.

Men, Yuhanno, sizning birodaringiz, Iso Masihning qayg‘u-alamida, shohligida va sabr-toqatida sizga hamroh bo‘lgan kishi, Xudoning kalomi va Iso Masihning shahodati uchun Patmos deb ataladigan orolda edim. Vahiy 1:9.

Ishayo yigirma ikkinchi bobda Muso va Ilyosning ikki guvohi tasvirlangan, biroq buni faqat bobga Alfa va Omega tamoyilini tatbiq etsangizgina anglash mumkin. Iso Emmausga ketayotgan yo‘lda O‘z shogirdlariga bashoratli voqealarning “vahiy”si haqidagi izohini qayerdan boshlaganini e‘tiborga oling.

«Muso alayhissalomdan, ya’ni Muqaddas Kitob tarixining ayni Alfasidan boshlab, Masih barcha Muqaddas Bitiklarda O‘zi haqidagi narsalarni sharhlab berdi.» Desire of Ages, 796.

Ilyos — Rabbimizning ulug‘ va dahshatli kuni oldidan paydo bo‘ladigan payg‘ambar bo‘lib, uning xabari Alfa va Omega tamoyiliga asoslanadi va otalarning (alfa) yuraklarini bolalarga (omega) qaratadi. Muso va Ilyos Muqaddas Kitob bashoratining alfa va omegasini ifodalaydi. Agar buni eshita olsangiz, Muso — Uilyam Miller edi. Muso ham, Miller ham vafot etdi, va ikkalasi ham ilhom orqali najot topgan deb tan olingan. Muso, albatta, o‘limidan so‘ng darhol tiriltirilgan, ammo farishtalar Millerning qabri atrofida uning tirilishigacha kutib turibdi. Ilyos esa Rabbimizning ulug‘ va dahshatli kuni kelishidan oldingi so‘nggi xabarchini ifodalaydi.

“Yahudiylar Xudoning Kalomida oldindan aytilgan xabarning e‘lon qilinishini to‘xtatishga urindilar; ammo bashorat bajo bo‘lishi kerak. Egamiz shunday deydi: ‘Mana, Egamizning buyuk va dahshatli kuni kelishidan oldin Men sizlarga Ilyos payg‘ambarni yuboraman’ (Malaki 4:5). Kimdir Ilyosning ruhi va qudrati bilan kelishi kerak, va u paydo bo‘lganida,

odamlar: ‘Siz haddan tashqari jiddiysiz, Muqaddas Yozuvlarni to‘g‘ri talqin qilmayapsiz. Xabaringizni qanday ta‘lim berishni men sizga aytib beray’, — deyishlari mumkin.”

“Xudoning ishi bilan insonning ishini farqlay olmaydiganlar ko‘p. Men haqiqatni Xudo menga berganiday aytaman va hozir shuni aytaman: agar siz nuqson izlashni, ixtilof ruhiga ega bo‘lishni davom ettirsangiz, haqiqatni hech qachon bilmaysiz. Iso O‘z shogirdlariga dedi: ‘Sizlarga aytadigan gaplarim yana ko‘p, lekin hozir ularni ko‘tara olmaysizlar’ (Yuhanno 16:12). Ular muqaddas va abadiy narsalarni qadrlash holatida emas edilar; ammo Iso Tasalliberuvchini yuborishni va‘da qildi; U ularga hamma narsani o‘rgatar va O‘zi ularga aytgan hamma narsani eslariga solar edi. Birodarlar, biz insonra tayanib qolmasligimiz kerak. ‘Insondan yuz o‘giringlar, uning nafasi dimog‘idadir; axir u nima deb hisoblansin?’ (Ishayo 2:22). Sizlar ojjiz jonlaringizni Isoga osib qo‘yishingiz kerak. Tog‘da buloq bor ekan, vodiydagi manbadan ichish bizga yarashmaydi. Kelinglar, pastki oqimlarni tark etaylik; yuksak buloqlarga kelaylik. Agar siz tushunmaydigan, rozi bo‘lmaydigan biror haqiqat nuqtasi bo‘lsa, tadqiq qilinglar, Muqaddas Yozuvni Muqaddas Yozuv bilan solishtiringlar, haqiqat shaxtasining qudug‘ini Xudoning Kalomi koniga chuqur tushiringlar. Sizlar o‘zlaringizni va o‘z fikrlaringizni Xudoning qurbongohiga qo‘yishingiz, oldindan shakllangan qarashlaringizni chetga surishingiz va Osmon Ruhi sizlarni barcha haqiqatga yo‘llashiga yo‘l qo‘yishingiz kerak.” Tanlangan xabarlar, 1-kitob, 412.

Ishayo yigirma ikkinchi bobda Shebna va Elyoqim dunyoning oxirida, shimol podshohi Quddusga qarab yurish qilayotgan paytda Adventizm ichidagi donolar va nodonlarni ifodalaydi. Hilqiyoning o‘g‘li Elyoqim “vahiy”ga ega edi, Shebna esa ega emas edi.

Vahiy bo‘lmagan joyda xalq halokatga yuz tutadi; ammo qonunni saqlaydigan kishi baxtlidir. Hikmatlar 29:18.

Bu oyatdagi bashoratli xabar, ya‘ni “vahiy”, ikki narsaga taalluqlidir. Siz bashoratli nurning ortishini tushunasiz va yashaysiz; agar tushunmasangiz — halok bo‘lasiz. Agar tushunmasangiz, unda yakshanba qonuni sinovida Shabbatni saqlashga tayyor bo‘la olmaysiz. O‘shanda “juda kech” bo‘ladi. Laodikiya Adventistlari yakshanba qonuni paytida qulatilganda, ular qonunni rad etadilar, chunki ular “haqiqat vahiyini” rad etgan bo‘ladilar. Ularda moy yo‘q; ular sinov muddati yopilishidan sal oldin muhrdan ochiladigan bilimning ortishini tushunmaydilar.

Chunki sen: Men boyman, boylik orttirdim va hech narsaga muhtoj emasman, deysan; holbuki, o‘zingning bechora, ayanchli, kambag‘al, ko‘r va yalang‘och ekaningni bilmaysan. Vahiy 3:17.

Ishayoning alomati shundan iborat ediki, u uch yil davomida yalang‘och va oyoqyalang yurdi. U buni uning bashoratli xabari orqali ogohlantiriladiganlarni shundan ogohlantirish uchun qildi: agar siz bashoratli voqealarning vahiyini tushunmasangiz, yakshanba qonunigacha kelib, ayanchli, baxtsiz, qashshoq, ko‘r va yalang‘och bir ahvolda olib ketiladigan asirga aylanassiz. Ishayo Ishayoning tarixiy davri uchun bir alomat va mo‘jiza edi, ammo bundan ham ko‘proq dunyoning oxiri uchun.

Endi bu narsalarning hammasi ularga ibrat bo'lsin deb yuz berdi; va ular zamonlarning oxiri yetib kelgan bizlarga ogohlantirish uchun yozib qo'yilgan. 1 Korinfliklarga 10:11.

Yigirma ikkinchi bobning dastlabki besh oyatida Dovud shahri bo'lgan Quddus "g'alayonli", "shodiyonali", "to'olonlarga" to'la shahar sifatida tasvirlanadi. Hatto dunyoviy kishilar tomonidan ham qo'llanadigan Muqaddas Kitobga xos mashhur bir ibora ushbu bobda "shodiyonali", "g'alayonli", "to'olonlarga" to'la shaharni ifodalash uchun ishlatiladi; o'n uchinchi oyatdagilar quvonch bilan: "Kelinglar, yeylik va ichaylik; chunki ertaga o'lamiz", deganlarida aynan shu hol ko'zda tutiladi. Ammo ular shod bo'lsalar-da, ularning odamlari qilich bilan ham emas, jangda ham emas, halok bo'lganlar; shu bois Ishayo: "Senga nima bo'ldi?" degan savolni qo'yadi.

Ularni nima bezovta qilayotgan bo'lsa, o'sha narsa ularning tomlarga chiqishlariga sabab bo'lgan. Tomlar quyosh, oy va yulduzlarga sajda qilishning ramzidir; u spiritizmning ramzidir. Ushbu parchada Adventizm ruhiy aldov ostidadir.

Tomlar ustida osmon lashkariga sajda qiluvchilarni; Egamiz nomi bilan sajda qilib qasam ichadigan, shu bilan birga Malkam nomi bilan ham qasam ichadiganlarni; Egamizdan yuz o'giranlarni; Egamizni izlamagan, Unga murojaat ham qilmaganlarni ham.

Egamiz Xudo huzurida sukut saqla; chunki Egamizning kuni yaqindir; chunki Egamiz bir qurbonlik tayyorlagan, U O'z mehmonlarini chorlagandir. Va Egamizning qurbonligi kunida shunday bo'ladiki, Men amirlarni, shohning o'g'illarini va begona kiyim kiyganlarning barchasini jazolayman. O'sha kuni men ostonadan sakrab o'tadiganlarning barchasini ham jazolayman; ular o'z xo'jayinlarining uylarini zo'ravonlik va hiyla bilan to'ldiradilar. Zafaniyo 1:5-9.

Yakshanba qonuni inqirozi paytida Quddus sifatida ifodalangan Adventizm "vahiy vodiysi" dadir. "Moy" yoki "vahiy" bilan ifodalangan bashoratli xabarni rad etuvchilar spiritizm bilan shug'ullanmoqdalar; Pavlus Ikkinchi Salonikaliklarga maktubida aynan shunga murojaat qiladi. U yerda biz haqiqat sevgisini qabul qilmaganlarni ham (Shebna) topamiz.

Shuning uchun ham Xudo ularga kuchli adashishni yuboradi, toki ular yolg'onga ishonsinlar; shunda haqiqatga ishonmagan, balki nohaqlikdan zavq olganlarning barchasi mahkum qilinsin. 2 Salonikaliklarga 2:11, 12.

Albatta, Pavlus qo'llagan "haqiqat" so'zi ibroniychadagi "haqiqat" so'zidan olingan yunoncha so'z bo'lib, u Alpha va Omega'ni ifodalovchi uchta ibroniy harfini birlashtirish orqali hosil qilingan. Alpha va Omega tamoyili sifatida ifodalangan "haqiqat"ning rad etilishi Laodikeyaliklar ustiga kuchli adashishni keltiradi, va bu adashish spiritizmdir.

"Ishayo payg'ambar shunday deydi: 'Va sizlarga: tanish ruhlarga ega bo'lganlardan va pichirlab, g'oldiraydigan folbinlardan maslahat so'ranglar, deb aytganlarida, bir xalq o'z Xudosidan maslahat so'ramasinmi? Tiriklar uchun o'liklargami? Tavrotga va guvohlikka! Agar ular bu so'zga muvofiq gapirmasalar, buning sababi ularda nur yo'qligidir.' Ishayo 8:19, 20. Agar odamlar Muqaddas Yozuvlarda insonning tabiati va o'liklarning holati haqida shu

qadar aniq bayon etilgan haqiqatni qabul qilishga tayyor bo'lganlarida edi, ular spiritizmning da'volari va namoyonlarida Shaytonning qudrat, alomatlar va yolg'on mo'jizalar bilan qilayotgan ishini ko'rgan bo'lardilar. Ammo ko'pchilik tana tabiatiga yoqimli bo'lgan erkinlikdan voz kechish va o'zlari sevgan gunohlardan yuz o'girish o'rniga, nurga ko'zlarini yumadilar va ogohlantirishlarga e'tibor bermay to'g'ri ketaveradilar, shu orada esa Shayton ularning atrofiga o'z tuzoqlarini to'qiydi va ular uning o'ljasiga aylanadilar. 'Chunki ular najot topishlari uchun haqiqat sevgisini qabul qilmadilar,' shu sababli 'Xudo ularga yolg'onga ishonishlari uchun kuchli adashishni yuboradi.' 2 Salonikaliklarga 2:10, 11." Buyuk kurash, 559.

Ishayo yigirma ikkinchi bobda quvonchga to'la shaharning odamlari o'ldiriladi, biroq jangda ham emas, qilich bilan ham emas; ular qochib ketgan boshliqlar bilan birga bog'lanib, o'ldiriladilar.

"Agar jamoat dunyonikiga o'xshash yo'lni tutsa, ular ayni taqdirga sherik bo'ladilar. Yo'q, bundan ham ko'ra, ular ko'proq nur qabul qilganlari uchun, ularning jazosi tavba qilmaganlarnikidan ham og'irroq bo'ladi."

"Biz xalq sifatida yer yuzidagi boshqa barcha xalqlardan ilgari haqiqatga ega ekanimizni e'tirof etamiz. Unday ekan, bizning hayotimiz va fe'l-atvorimiz shunday e'tiqod bilan uyg'un bo'lishi kerak. Solihlar samoviy ombor uchun qimmatbaho don kabi bog'-bog' qilib bog'lanadigan, yovuzlar esa begona o'tlar singari oxirgi buyuk kunning olovlari uchun to'planadigan kun juda yaqin turibdi. Ammo bug'doy bilan begona o'tlar o'rim-yig'imgacha birga o'sadi.'" Testimonies, 5-jild, 100.

Ishayo yigirma ikkinchi bobdagi rahbarlik "kamonchilar" tomonidan bir-biriga bog'lab qo'yilgan. Shevna xonadon ustidan rahbar sifatida ko'rsatilgan bo'lib, uning lavozimi Hilqiyoning o'g'li Eliyaqimga beriladi. Ishayo yigirma ikkinchi bobda bashoratli hodisalarning "vahiy"si bilan ifodalangan payg'ambarlik xabari shimol podshohi yaqinlashar ekan, Quddusda ikki toifa sajda qiluvchilarni vujudga keltirgan. Bir toifa samoviy xirmon uchun, boshqasi esa oxirgi kunlarning olovlari uchun bog'lanmoqda. Fosiqlarni bog'lagan narsa "kamonchilar" bo'lib, bu Xudoning Kalomida islomning ko'plab ramzlaridan biridir.

Va Kedar o'g'illarining qudratli yigitlari bo'lgan kamonchilarning sonidan qolgan qismi kamayadi; chunki buni Isroilning Egasi Xudo aytdi. Ishayo 21:17.

Bular Ismoil o'g'illarining nasablari bo'yicha ismlari: Ismoilning to'ng'ich o'g'li Navoyot; va Kedor, va Adbe'el, va Mibsom, va Mishmo, va Dumo, va Masso, Hadad, va Temo, Yetur, Nafish va Kedmo: Bular Ismoilning o'g'illari bo'lib, qishloqlariga va qo'rg'onlariga ko'ra ularning ismlari shudir; o'z xalqlariga ko'ra o'n ikki amir. Ibtido 25:13-16.

Adventizm rahbariyati 2001-yil 11-sentyabr kuni Islom Bibliya bashoratining amalga oshishi sifatida Amerika Qo'shma Shtatlariga hujum qilgani haqidagi xabarni rad etganlarida, kamonchilar tomonidan bog'lab qo'yildi. 11-sentyabr hujumi 1989-yilda, Sovet Ittifoqining qulashi paytida muhrdan yechilgan xabarning tasdig'i edi. Islomning 11-sentyabrdagi hujumi 1840-yil 11-avgustga parallel edi; o'sha paytda Islomning tiyib turilishi haqidagi bashorat Millerning asosiy bashoriy qoidasi — bir kun bir yilni ifodalaydi — ni tasdiqlash orqali birinchi farishtaning

xabariga kuch bag‘ishlagan edi. 1840-yil 11-avgust bashorat qilingan voqeaning amalga oshishi bo‘lib, u bir kun bir yil tamoyiliga asoslangan edi. U amalga oshganda, birinchi farishtaning xabari dunyodagi har bir missionerlik stansiyasiga yetkazildi.

9/11 Adventizmga e‘lon qilish uchun berilgan “vahiy”ning asosiy qoidasini tasdiqladi. Bu qoida shundan iboratki, tarix takrorlanadi. Kun-yil tamoyili 1840-yil 11-avgustda tasdiqlanganda, Vahiy 10 dagi qudratli farishta pastga tushib, Millerning hukm soati haqidagi xabarining quvvatlantirilganini belgiladi; shu tariqa, bu 9/11 da Vahiy 18 dagi farishta pastga tushgan paytning timsoli bo‘ldi.

“Men Nyu-Yorkni suv to‘lqini supurib ketadi, deb men aytganman, degan gap qayerdan chiqdi? Men buni hech qachon aytmaganman. U yerda qavatma-qavat qad ko‘tarayotgan ulkan binolarga qarab, men shunday deganman: ‘Egamiz yerni dahshatli ravishda silkitish uchun qo‘zg‘alganda, qanday dahshatli manzaralar yuz beradi! Shunda Vahiy 18:1–3 dagi so‘zlar bajo bo‘ladi’. Vahiyning o‘n sakkizinchi bobi butunlay yer yuziga kelayotgan hodisalar haqida ogohlantirishdir. Ammo Nyu-York ustiga aynan nima kelishi haqida menga alohida nur berilmagan; faqat shuni bilamanki, bir kun kelib u yerdagi ulkan binolar Xudoning qudrati aylantirib va ag‘darib yuborishi bilan qulatiladi. Menga berilgan nurdan bilamanki, dunyoda halokat bor. Egamizning bir og‘izi so‘zi, Uning qudratli kuchining bir tegishi — va bu ulkan inshootlar qulaydi. Biz tasavvur ham qila olmaydigan darajada dahshatli manzaralar yuz beradi.” Review and Herald, 1906-yil 5-iyul.

Albatta, Islom haqida aytiladigan gaplar bundan ancha ko‘p, biroq Shebna tarixning takrorlanishiga asoslangan payg‘ambarlik tarixining “vahiysi”ni rad etuvchilarni ifodalaydi; bu esa tarixning takrorlanishiga doir asosiy haqiqat bilan birga keladi — ya‘ni bir narsaning boshlanishi o‘sha narsaning oxirini ko‘rsatadi. 1840-yil 11-avgustda Islomning tiyib turilishi Vahiy 10 dagi farishtani pastga tushirdi, 9/11 da Islomning qo‘yib yuborilishi esa Vahiy 18 dagi farishtani pastga tushirdi.

Shunda men dedim: “Eshitinglar, iltimos, ey Yoqubning boshliqlari va Isroil xonadonining amirlari! Hukmni bilish sizlarning vazifangiz emasmi? Sizlar yaxshilikdan nafratlanib, yomonlikni sevasizlar; ulardan terisini shilib olasizlar, suyaklaridan etini ajratib olasizlar; xalqimning etini ham yeysizlar, terisini shilib olasizlar; suyaklarini sindirib, qozon uchun bo‘laklaysizlar, xuddi qozondagi et kabi. Shunda ular Egamizga yolvoradilar, ammo U ularga javob bermaydi; o‘sha vaqtda U ulardan yuzini yashiradi, chunki ular o‘z ishlari bilan yovuzlik qilganlar.” Xalqimni yo‘ldan ozdiradigan payg‘ambarlar to‘g‘risida Egamiz shunday deydi: “Tishlari bilan tishlab, ‘Tinchlik!’ deb jar soladilar; ammo kim ularning og‘ziga biror narsa solmasa, o‘shanga qarshi urush e‘lon qiladilar. Shuning uchun sizlar uchun tun bo‘ladi — vahiy ko‘rmaysizlar; sizlar uchun zulmat bo‘ladi — fol ocha olmaysizlar; quyosh payg‘ambarlar ustidan botadi, kun ularning ustiga qorong‘i bo‘ladi. Shunda ko‘ruvchilar uyatga qoladilar, folbinlar sharmanda bo‘ladilar; ha, ularning hammasi lablarini berkitadilar, chunki Xudodan javob yo‘q.” Lekin men esa, haqiqatan, Egamizning Ruhi orqali qudratga, adolatga va kuchga to‘ldirilganman, toki Yoqubga uning gunohini, Isroilga esa uning aybini bildirish uchun. Eshitinglar buni, iltimos, ey Yoqub xonadonining boshliqlari va Isroil xonadonining amirlari, sizlar hukmdan jirkanasizlar va har qanday to‘g‘rilikni buzib

ko'rsatasizlar. Sizlar Sionni qon bilan, Quddusni esa nohaqlik bilan qurasizlar. Uning boshliqlari pora uchun hukm chiqaradilar, uning ruhoniylari haq evaziga ta'lim beradilar, uning payg'ambarlari pul uchun fol ochadilar; shunga qaramay, ular Egamizga suyanib: 'Egamiz oramizda emasmi? Bizning ustimizga hech qanday yovuzlik kelmaydi', deydilar. Mixo 3:1–11.

Ariyelga [Quddusga] qarshi jang qiladigan barcha xalqlarning ko'pligi, ya'ni unga, uning qal'asiga qarshi jang qilib, uni tang ahvolga soladiganlarning barchasi tungi vahiydagi tush kabi bo'lur. Bu xuddi och odam tush ko'rib, mana, yeyayotgandek bo'lishiga o'xshaydi; ammo uyg'onganida, uning joni bo'sh bo'lur. Yoki chanqagan odam tush ko'rib, mana, ichayotgandek bo'lur; ammo uyg'onganida, mana, holsiz bo'lur va uning joni hanuz chanqoq bo'lur. Sion tog'iga qarshi jang qiladigan barcha xalqlarning ko'pligi ham shunday bo'lur. To'xtab hayratga tushinglar; dod solinglar va faryod qilinglar: ular mastdirlar, ammo sharobdan emas; ular gandraklaydilar, ammo mast qiluvchi ichimlikdan emas. Chunki Egamiz ustingizga qattiq uyqu ruhini to'kdi va ko'zlaringizni yumdi; payg'ambarlarni va boshliqlaringizni, ya'ni ko'ruvchilarni U qopladi. Va butun vahiy sizlar uchun muhrlangan kitobning so'zlari kabi bo'lib qoldi; uni ilmi kishiga berib: "Iltimos, buni o'qing", deydilar, u esa: "O'qiy olmayman, chunki u muhrlangan", deydi. So'ng kitob ilmsiz kishiga berilib: "Iltimos, buni o'qing", deyiladi, u esa: "Men ilmi emasman", deydi. Shuning uchun Rabbiy dedi: "Bu xalq Menga og'zi bilan yaqinlashadi va lablari bilan Meni ulug'laydi, ammo yuragini Mendan uzoqlashtirgan, va Mendan qo'rqishi insoniy qoidalar bilan o'rgatilgandir. Shuning uchun, mana, Men bu xalq orasida ajoyib bir ishni, ha, mo'jizaviy bir ishni va hayratomuz bir hodisani qilaman; chunki ularning donolarining donoligi halok bo'lur, farosatlilarining fahmi esa yashirin bo'lur. Egamizdan o'z maslahatini chuqur yashirmoqchi bo'lganlarga voy! Ularning ishlari zulmatda bo'lur, va ular: 'Bizni kim ko'rur? Bizni kim bilar?' deydilar. Darhaqiqat, narsalarni teskari aylantirishingiz kulolning loyidek hisoblanur: axir yaratilgan narsa o'zini yaratgan zot haqida: 'U meni yaratmagan', dermi? Yoki yasalgan narsa o'zini yasagan zot haqida: 'Uning fahmi yo'q edi', dermi?" Ishayo 29:7–16.

Ishayoga ko'ra, vahiy vodiysi "Quddatli Sarvar Egamiz tomonidan vahiy vodiysida kulfat kuni, ezib-toptash kuni va sarosima kunidir; devorlarni yiqitish va tog'larga faryod qilish kunidir." Shuning uchun Ishayo xuddi Iso kabi achchiq-achchiq yig'laydi.

"Isoning ko'z yoshlari O'zining shaxsiy azob-uqubatlarini oldindan ko'zlagani uchun emas edi. Uning ro'parasida Getsemaniya turar edi; u yerda tez orada buyuk zulmatning dahshati Uni qoplab olishi kerak edi. Shuningdek, qurbonlik uchun atalgan hayvonlar asrlar davomida olib o'tilgan qo'y darvozasi ham ko'rinib turar edi. Bu darvoza tez orada U uchun — buyuk Antitip uchun — ochilishi kerak edi; dunyo gunohlari uchun qilinadigan Uning qurbonligiga mana shu barcha nazrlar ishora qilib kelgan edi. Yaqinda Kalvariya ham bor edi, Uning yaqinlashib kelayotgan iztiroblari manzarasi. Biroq Najotkorning yig'lab, ruhi azobida ingragani ana shu shafqsiz o'limini eslatuvchi narsalar sababli emas edi. Uning qayg'usi xudbinona qayg'u emas edi. O'z azobining xayoli o'sha olijanob, o'zini fido qiluvchi qalbni qo'rqita olmadi. Isoning yuragini teshib o'tgan narsa Quddusning manzarasi edi — Xudoning O'g'lini rad etgan va Uning sevgisini mensimagan, Uning qudratli mo'jizalari orqali ishontirilishni istamagan va endi esa Uning joniga qasd qilmoqchi bo'lgan Quddusning. U

o‘zining Najotkorini rad etish aybida uning nima bo‘lib qolganini va yarasini faqat O‘zigina davolay oladigan Zotni qabul qilganida u qanday bo‘lishi mumkinligini ko‘rdi. U uni qutqarish uchun kelgan edi; Uni qanday qilib tashlab qo‘ya olardi?”

Isroil iltifotga sazovor xalq bo‘lgan edi; Xudo ularning ma‘badini O‘zining maskani qilgan edi; u “joylashuvi go‘zal, butun yer yuzining quvonchi” edi. Zabur 48:2. U yerda Masihning qo‘riqlovchi g‘amxo‘rligi va otaning yolg‘iz farzandiga bo‘lgan mehridek nozik muhabbatining ming yildan ortiq tarixiy guvohligi mujassam edi. O‘sha ma‘badda payg‘ambarlar o‘zlarining tantanavor ogohlantirishlarini aytgan edilar. U yerda tutatqi idishlari tebratilgan, va sajda qiluvchilarning ibodatlariga qo‘shilgan xushbo‘y tutatqi Xudoga ko‘tarilgan edi. U yerda hayvonlarning qoni oqizilgan bo‘lib, u Masihning qonining timsoli edi. U yerda Yahova O‘z ulug‘vorligini kafforat qopqog‘i ustida namoyon qilgan edi. U yerda ruhaniylar xizmat qilgan, va ramz hamda marosimning hashamati asrlar davomida davom etgan edi. Ammo bularning barchasi nihoyasiga yetishi kerak edi.

“Iso qo‘lini ko‘tardi,—u qo‘l xastalar va azob chekayotganlarga shuncha ko‘p marotaba baraka bergan edi,—va uni halokatga mahkum shahar tomonga silkitib, qayg‘udan uzilib-uzilib shunday deya xitob qildi: ‘Qaniydi sen ham, hech bo‘lmasa ayni shu kunningda, tinchligingga oid narsalarni bilganingda edi!’ Bu yerda Najotkor to‘xtadi va agar Quddus Xudo unga berishni istagan yordamni,—Uning sevikli O‘g‘li in‘om etilgan hadyani,—qabul qilganida, uning ahvoli qanday bo‘lishi mumkin edi, buni aytmay qoldi. Agar Quddus bilish uning imtiyozi bo‘lgan narsani bilganida va Osmon unga yuborgan nurga quloq tutganida edi, u farovonlik iftixori ichida, shohliklarning malikasi sifatida, Xudo bergan qudratining kuchi ila ozod holda namoyon bo‘lishi mumkin edi. Uning darvozalari oldida qurollangan askarlar turmagan bo‘lur edi, uning devorlari uzra Rim bayroqlari hilpiramagan bo‘lur edi. Agar u o‘z Najotkorini qabul qilganida, Quddusga baraka keltirishi mumkin bo‘lgan ulug‘vor taqdir Xudo O‘g‘lining oldida namoyon bo‘ldi. U Quddusning U orqali og‘ir xastaligidan shifo topishi, qullikdan ozod etilishi va yer yuzining qudratli poytaxti sifatida barpo qilinishi mumkinligini ko‘rdi. Uning devorlaridan tinchlik kaptari barcha xalqlar sari uchib chiqqan bo‘lur edi. U dunyoning ulug‘vorlik tojidagi gavhar bo‘lur edi.”

“Ammo Quddus qanday bo‘lishi mumkin bo‘lganining yorqin manzarasi Najotkorning nigohidan so‘nib boradi. U endi uning Rim bo‘yinturug‘i ostida qanday ahvolda ekanini, Xudoning g‘azabiga duchor bo‘lib, Uning qasoskor hukmiga mahkum etilganini anglaydi. U O‘z nolasining uzilgan ipini yana qo‘lga oladi: ‘Ammo endi bular ko‘zlaringdan yashiringandir. Chunki ustringga shunday kunlar keladiki, dushmanlaring atrofigga xandaq qazib, seni qurshab oladilar va har tomondan siquvga oladilar; seni va ichingdagi bolalaringni yer bilan yakson qiladilar; va senda tosh ustida tosh qoldirmaydilar; chunki sen o‘zingni yo‘qlash vaqtingni bilmagan eding.’”

“Masih Quddusni uning farzandlari bilan birga qutqarish uchun kelgan edi; ammo farziyona mag‘rurlik, ikkiyuzlamachilik, rashk va g‘araz Unga O‘z maqsadini amalga oshirishga to‘sqinlik qilgan edi. Iso mahkum etilgan shaharga tushadigan dahshatli qasosni bilar edi. U Quddusning qo‘shinlar bilan qurshab olinganini, qamal qilingan aholining ochlik va o‘limga mahkum etilganini, onalarning o‘z farzandlarining o‘lik jasadlari bilan oziqlanayotganini,

ota-onalar ham, farzandlar ham ochlikning kemiruvchi azoblari tufayli tabiiy mehr-muhabbat barham topib, bir-birlaridan oxirgi luqma ovqatni tortib olayotganini ko'rdi. U yahudiylarning Uning najotini rad etishlarida namoyon bo'lgan o'jarligi ularni bostirib kirgan qo'shinlarga bo'ysunishni ham rad etishga olib borishini ko'rdi. U O'zi ko'tariladigan Qolgotani ko'rdi, u yer xochlarga o'rmon daraxtlaridek qalin to'lib ketgan edi. U baxtsiz aholining qiynoq asboblarida va xochga mixlash orqali azob chekayotganini, go'zal saroylarning vayron qilinganini, ma'badning xarobaga aylanganini, uning ulkan devorlaridan esa bir tosh ham ikkinchisining ustida qolmaganini, shahar esa dala kabi haydab tashlanganini ko'rdi. Ana shunday dahshatli manzara oldida Najotkorning iztirob ichida ko'z yosh to'kishi naqadar tabiiy edi."

"Quddus Uning g'amxo'rligi ostida parvarish topgan farzand edi, va mehribon ota yoldan ozgan o'g'li ustidan qanday qayg'ursa, Iso ham sevimli shahar ustidan shunday yig'ladi. Seni qanday tashlab qo'yay? Seni halokatga topshirilgan holda qanday ko'ray? Seni gunohing kosasini to'ldirish uchun qo'yib yuborishim kerakmi? Bir jonning qadri shunchalik buyukki, u bilan qiyoslanganda olamlar ham ahamiyatsizlikka cho'madi; ammo bu yerda butun bir millat yo'qolishi kerak edi. G'arbga og'ayotgan shoshilinch quyosh osmon ko'zidan g'oyib bo'lgach, Quddusning inoyat kuni tugagan bo'lar edi. Yurish zaytun tog'ining yonbag'rida to'xtab turgan mahalda, Quddus uchun tavba qilishga hali kech emas edi. Rahm-shafqat farishtasi o'shanda adolat va tez orada keladigan hukmga joy bo'shatish uchun oltin taxtdan tushishga qanotlarini yig'ayotgan edi. Ammo Masihning buyuk sevgi bilan to'lgan yuragi Uning rahm-shafqatini mensimagan, ogohlantirishlarini xor qilgan va qo'llarini Uning qoni bilan bulg'ash arafasida turgan Quddus uchun hali ham yolvorardi. Agar Quddus tavba qilsa edi, hali kech emas edi. Botayotgan quyoshning so'nggi nurlari ma'bad, minora va cho'qqilar uzra hali ham tutilib turgan paytda, biron ezgu farishta uni Najotkorning sevgisiga boshlab, uning halokatini qaytarmasmidi? Payg'ambarlarni toshbo'ron qilgan, Xudoning O'g'lini rad etgan, tavbasizligi tufayli o'zini qullik kishanlariga qamab qo'yayotgan go'zal va nopok shahar — uning rahm-shafqat kuni deyarli tugab bo'lgan edi!" Asrlar Tilagi, 576–578.

Ishayo yigirma ikkinchi bobda Quddusga qarshi urushni tasvirlar ekan, hujum qiluvchilar "darvoza oldida saf tortadilar." Elam va Kir darvoza oldida qurollarini shay tutgan holda turadilar va shundan so'ng Quddusning yopinchig'ini ochadilar. Ishayoda darvoza oldidagi dushmanlar tomonidan ochilgan "yopinchig'" Misrning soyasidir.

"Egamchi o'g'illarga voy,—deydi Egamiz,—ular Mendan bo'lmagan maslahatni qabul qiladilar; Mening Ruhimdan bo'lmagan yopinchiqu bilan o'ranadilar, toki gunoh ustiga gunoh qo'shsinlar; ular Mening og'zimdan so'ramay, Misrga tushib borish uchun yo'lga chiqadilar; Fir'avnning qudrati bilan o'zlarini mustahkamlamoq va Misrning soyasiga ishonmoq uchun!" Ishayo 30:1, 2.

Quddusning dushmanlari tomonidan tan olinadiki, Shabna bilan ifodalanganlar Misr ularga himoya beradi, deb o'ylab, o'z ishonchini Misrga bog'laganlar; holbuki, Hilqiyoning o'g'li Elyoqim bilan ifodalanganlar "Misr soyasi"ga emas, balki Xudoning Ruhi qoplamasi bilan qoplangan bo'lib, "Oliy Zotning soyasi"ga ishonadilar.

Eng Oliy Zotning pinhon joyida istiqomat qiluvchi Qodir Zotning soyasi ostida bo‘lur. Men Egamiz haqida aytaman: U mening panohim va qo‘rg‘onimdir; U mening Xudoyimdir; men Unga tavakkul qilurman. Zabur 91:1, 2.

Yakshanba qonuni inqirozi paytida, Hilqiyoning o‘g‘li Eliakim orqali ifodalangan dono qizlar eng Oliyning soyasiga ishonadilar, Shebna orqali ifodalangan nodon qizlar esa Misr soyasiga ishonadilar. “Ochilmoq” deb tarjima qilingan so‘z yechib tashlash va asirlikka olib ketish ma‘nosini bildiradi. Darvoza oldidagi dushmanlar Quddusning himoyasi olib tashlanganini anglaydilar, shundan so‘ng Shebna va uning tarafdorlari o‘zlarini qutqarishga urina boshlaydilar, chunki ular “Dovud shahrining yoriqlarini” ko‘radilar va dushman kirib kelishiga yo‘l qo‘yadigan yoriqlar ko‘p ekanini ko‘radilar. O‘n qiz haqidagi masalda ifodalanganidek, vahima ichida nodonlar himoya izlay boshlaydilar, ammo ularda hech qanday himoya yo‘q.

Shebna uni qutqarishi uchun “o‘rmonning qurol-aslahasi”ga qaraydi, ammo endi juda kech. U Quddusdagi uylarni sanaydi va devorni mustahkamlash uchun ularni buzib tashlashga kirishadi, ammo endi juda kech. Ular quyi hovuzdagi suvni to‘plab, eski hovuz suvi bilan bog‘lanishga urinadilar, ammo endi juda kech. Suv Muqaddas Ruhning asosiy timsoli bo‘lgani uchun, bu ularning umidsizlik bilan moy izlayotganlarini ko‘rsatadi, ammo endi juda kech. Ular barcha sa‘y-harakatlari ichida hovuzlarning Yaratuvchisini va U o‘sha “hovuzlar”ni haqiqat sifatida ancha ilgari yaratganini unutdilar. Ular qadimgi zamonlarda xabarni bergan Azaliy Qoya ekanini unutdilar. Ular William Millerning mehnati orqali barpo etilgan poydevorlar bilan ifodalangan qadimgi yo‘llarda yurishni tanlamadilar.

“Dushman birodarlarimiz va opa-singillarimizning ongini ushbu so‘nggi kunlarda turishga tayyorlanayotgan xalqni hozirlash ishidan chalg‘itishga urinmoqda. Uning safsatalari onglarni hozirgi soatning xatarlari va burchlaridan uzoqlashtirish uchun mo‘ljallangandir. Ular Masih O‘z xalqi uchun Yuhannoga berish maqsadida osmondan olib kelgan nurni hech narsa deb hisoblaydilar. Ular ayni oldimizda turgan manzaralar alohida e‘tibor qaratishga yetarli darajada muhim emas, deb ta‘lim beradilar. Ular samoviy manbadan kelgan haqiqatni kuchsiz qiladi va Xudoning xalqini o‘zlarining o‘tmishdagi tajribasidan mahrum etib, uning o‘rniga yolg‘on ilmni beradilar.

“Egamiz shunday demoqda: yo‘llar boshida turinglar, qaranglar va qadimiy so‘qmoqlarni so‘ranglar; yaxshi yo‘l qayerdaligini bilib, o‘sha yo‘ldan yuringlar.” Yeremiyo 6:16.

“Imonimizning poydevorlarini — ishimizning boshida Kalomni ibodat ila o‘rganish va vahiy orqali qo‘yilgan poydevorlarni — hech kim sug‘urib tashlashga urinmasin. Biz so‘nggi ellik yil davomida ana shu poydevorlar ustiga qurib kelmoqdamiz. Odamlar o‘zlari yangi bir yo‘l topganlarini va qo‘yilgan poydevordan ham mustahkamroq poydevor qo‘ya olishlarini o‘ylashlari mumkin. Ammo bu ulkan aldanishdir. Qo‘yilgan poydevordan boshqa hech kim boshqa poydevor qo‘ya olmaydi.

“Ilgari ko‘plar yangi bir e‘tiqodni qurishga, yangi tamoyillarni ta‘sis etishga kirishganlar. Ammo ularning qurilishi qancha vaqt turib bera oldi? U tez orada qulab tushdi, chunki u Qoya ustiga asoslanmagan edi.

“Ilk shogirdlar ham odamlarning gap-so‘zlariga duch kelishlari kerak emasmi? Ular soxta nazariyalarni tinglashlariga to‘g‘ri kelmadi-mi va so‘ngra, qo‘llaridan kelgan barcha ishni qilganlaridan keyin, qat‘iy turib: «Hech kim qo‘yilgan poydevordan boshqa poydevor qo‘ya olmaydi», deb aytishlari kerak emasmi? 1 Korinfliklarga 3:11.”

“Shunday ekan, biz o‘z ishonchimizning boshlanishini oxirigacha qat‘iy mahkam tutmog‘imiz lozim. Xudo va Masih tomonidan bu xalqqa qudratli so‘zlar yuborildi; ular bu xalqni dunyodan, bosqichma-bosqich, hozirgi haqiqatning ravshan nuriga olib chiqdi. Lablariga muqaddas olov tekkizilgan holda, Xudoning xizmatkorlari xabarni e‘lon qildilar. Ilohiy kalom e‘lon qilingan haqiqatning chinligiga o‘z muhrini bosdi.” Testimonies, 8-jild, 296, 297.

Bularning barchasi sodir bo‘ladigan o‘sha “kun” — Ishayo “Yig‘lashga, motam tutishga, sochni oldirishga va belga dag‘al mato bog‘lashga” Sarvari Olam bo‘lgan Rabbiiy Xudo da‘vat etgan kun, deb ta‘riflaydigan Muqaddas Kitobdagi o‘sha “kun”dir.

Egamiz Musoga shunday dedi: “Shuningdek, shu yettinchi oyning o‘ninchi kuni kafforat kuni bo‘lsin; u sizlar uchun muqaddas yig‘in bo‘lsin; jonlaringizni ezinglar va Egamizga olovda kuydiriladigan qurbonlik keltiringlar. O‘sha kunning o‘zida hech qanday ish qilmanglar, chunki u Egamiz Xudoyingiz huzurida sizlar uchun kafforat qilish kuni — kafforat kunidir. Chunki o‘sha kunning o‘zida jonini ezmagan har qanday kishi o‘z xalqi orasidan qirib tashlansin. O‘sha kunning o‘zida qandaydir ish qilgan har qanday kishini esa Men o‘z xalqi orasidan yo‘q qilaman. Hech qanday ish qilmanglar; bu barcha avlodlaringiz davomida, barcha maskanlaringizda abadgacha amal qiladigan qonun bo‘lsin. U sizlar uchun to‘liq orom shabbati bo‘lsin, va jonlaringizni ezinglar: oyning to‘qqizinchi kuni kechqurunidan boshlab, kechqurundan kechqurungacha shabbatingizni nishonlanglar”. Levilar 23:26–32.

Shebna va Hilqiyoning o‘g‘li Elyaqim orqali tasvirlangan kun — bu Michael o‘rnidan turguniga qadar bo‘lgan 1844 yildan keyingi tarixni qamrab oluvchi timsoliy Kafforat Kunidir. O‘sha davr mobaynida Adventizm o‘z jonlarini “xor qilish”ga da‘vat etilgan; yoki Ishayo buni ifoda etganidek, “yig‘iga, aza tutishga, boshni qirtishlashga va qanor bog‘lashga” chaqirilgandir.

“1844-yilda ulug‘ Oliy Ruhoniyimiz tergov hukmi ishini boshlash uchun samoviy ma‘badning eng muqaddas joyiga kirdi. Solih o‘liklarning ishlari Xudo huzurida ko‘rib chiqilmoqda. O‘sha ish tugallangach, hukm tiriklar ustidan e‘lon qilinadi. Bu tantanavor lahzalar naqadar qadrli, naqadar muhimdir! Har birimizning ishimiz osmon mahkamasida ko‘rilmoqda. Har birimiz tanada qilingan ishlarimizga ko‘ra alohida hukm qilinamiz. Ramziy xizmatda, yer yuzidagi ma‘badning eng muqaddas joyida oliy ruhoniy tomonidan kafforat ishi ado etilganda, xalqdan Xudo huzurida jonlarini ezish va gunohlarini e‘tirof etish talab qilinadi, toki ular uchun kafforat qilinib, gunohlari o‘chirib tashlansin. Kafforat kunining mana shu antitipik davrida, yuqoridagi ma‘badda Masih O‘z xalqi nomidan shafolat qilayotgan va har bir ish bo‘yicha yakuniy, qaytarib bo‘lmas qaror e‘lon qilinishi kerak bo‘lgan bir paytda, bizdan bundan kamrog‘i talab qilinarmidi?”

“Bu dahshatli va tantanavor davrda bizning holatimiz qanday? Afsus, jamoatda qanday mag‘rurlik hukm surmoqda, qanday ikkiyuzlamachilik, qanday aldov, qanday kiyinishga muhabbat, yengiltaklik va ko‘ngilxushlik, qanday ustunlikka intilish! Bu gunohlarning

barchasi aqlni xiralashtirdi, shunday qilib abadiy narsalar anglanmay qoldi. Biz bu dunyo tarixining qayerida turganimizni bilishimiz uchun Muqaddas Yozuvlarni tadqiq qilmaymizmi? Biz ayni shu vaqtda biz uchun amalga oshirilayotgan ish va bu kafforat ishi davom etayotgan paytda biz gunohkorlar egallashimiz lozim bo'lgan mavqe haqida tushunchali bo'lmaymizmi? Agar jonlarimizning najotiga biror e'tiborimiz bo'lsa, qat'iy o'zgarish qilishimiz kerak. Biz Rabbiyni chin tavba bilan izlashimiz kerak; gunohlarimiz o'chirib tashlanishi uchun ularni qalbning chuqur nadomati bilan e'tirof etishimiz kerak." Selected Messages, 1-kitob, 124, 125.

O'sha kunda Sarvari Olam Egasi bo'lgan Rabbiy yig'lashga, aza tutishga, sochni yulib tashlashga va dag'al matoga bel bog'lashga da'vat qildi. Ammo mana, shodlik va xurramlik bor edi: ho'kizlar so'yilar, qo'ylar qirqilar, go'sht yeyilar, sharob ichilar edi: "Kelinglar, yeylik va ichaylik; chunki ertaga o'lamiz." Ishayo 22:12, 13.

Egamiz Shebnani o'z jonini ezishga chaqirdi, ammo u yeb-ichishni va bazm qilishni afzal ko'rdi. Egamiz uning "quloqlariga" Shebnaning gunohi poklanmasligini "oshkor qildi".

"Poklanmasligini" deb tarjima qilingan so'z Levilar kitobida "kaforat" uchun ishlatiladigan so'zdir. Laodikeyachi Adventizmning bu gunohi uchun kaforat qilinmaydi. Endi Ishayo Shebna (Laodikeyachi adventistlar) bilan Hilqiyoning o'g'li Eliakim (Filadelfiyachi adventistlar) o'rtasidagi munosabatga murojaat qila boshlaydi.

Shebna, xuddi Yahudo kabi, "xazinador"dir. Nehemiya kunlarida esa Tobiya Xudoning muqaddas maskanida, nazrlar saqlanishi kerak bo'lgan bir xonada (xazinada) yashayotgan edi. Nehemiya ma'badni poklaganida, u Tobiyani va uning buyumlarini tashqariga chiqarib yubordi. Shebna ham xuddi shunday tashqariga uloqtirilishi kerak. Ikkalasi ham yakshanba qonuni paytida Laodikiyadagi Adventizmning qusib tashlanishini tasvirlaydi.

"Ammoniylar va Moabiylarning Isroilga nisbatan ko'rsatgan shafqatsizligi va xiyonati tufayli, Xudo Muso orqali ularning O'z xalqi jamoatidan abadulabad chetlatilishi kerakligini e'lon qilgan edi. Qarang: Qonunlar takrori 23:3–6. Bu kalomga qarshi borib, oliy ruhoniy Xudoning uyidagi xonada saqlanayotgan nazrlarni chiqarib tashlab, taqiqlangan bir qavmning bu vakiliga joy bo'shatib bergan edi. Xudoga bundan ortiqroq nafratomuz mensimaslik ko'rsatilishi mumkin emas edi: Xudo va Uning haqiqatining bu dushmaniga shunday iltifot ko'rsatish."

"Forsdan qaytib kelgach, Naximiyo bu jasurona tahqirlashdan xabar topdi va bosqinchini quvib chiqarish uchun darhol choralar ko'rdi. 'Bu meni qattiq qayg'uga soldi,' deydi u; 'shu bois Tobiyoning uy-ro'zg'or buyumlarining hammasini hujradan tashqariga uloqtirib tashladim. So'ng men buyurdim, va ular hujralarni tozaladilar; shundan keyin men Xudoning uyining idishlarini, nazr taqdimoti va xushbo'y tutatqini bilan birga, yana o'sha yerga olib keldim.'"

"Ma'bad nafaqat tahqirlangan edi, balki nazrlar ham noto'g'ri yo'lga sarflangan edi. Bu esa xalqning saxovatini susaytirishga moyil bo'lgan edi. Ular o'z g'ayrati va jo'shqinligini yo'qotgan, o'ndan birlarini to'lashga esa istaksiz bo'lib qolgan edilar. Egamiz uyining xazinalari nochor ahvolda edi; ma'bad xizmatida band bo'lgan ko'plab qo'shiqchilar va boshqalar yetarli ta'minot olmaganliklari sababli, Xudoning ishini tashlab, boshqa joylarda mehnat qilish uchun ketgan edilar." Payg'ambarlar va Shohlar, 670.

Shebna, Yahudo va Tobiyi so‘nggi zamonda Laodikeyadagi Adventistlarning barchasini ifodalaydi.

Sarvari Olam Parvardigori shunday deydi: Bor, uyning ustidan qo‘yilgan bu xazinachining, ya‘ni Shebnaning oldiga kirib, ayt: Bu yerda senga nima bor? Va bu yerda kimning borki, o‘zingga bu yerda qabrtosh o‘yibsan, go‘yo balandlikda o‘ziga maqbara o‘yadigan va qoya ichida o‘ziga maskan qazadigan kishidek? Mana, Egamiz seni qudratli surgun bilan olib ketadi va seni, albatta, o‘rab qo‘yadi. U seni, albatta, zo‘rlilik bilan aylantirib, keng bir yurtga to‘pdek uloqtiradi: sen o‘sha yerda o‘lasan, va shon-shuhratingning aravalari xo‘jayining uyiga sharmandalik bo‘ladi. Men seni mansabingdan haydab tushiraman, va u seni martabangdan qulatadi. Ishayo 22:15–19.

Shimol shohi Quddusga yaqinlashib kelayotgan bir paytda, va shuni esda tutish kerakki, bu yaqinlashuv Quddus aholisi kelayotganini bilgan bosqichma-bosqich yaqinlashuv edi. Ishayo kitobining yigirmanchi bobida Ossuriya lashkarboshisi Tartan Misrdagi Ashdodni zabt etganida aynan shu narsa ko‘rsatiladi. Ular nima kelayotganini bilishar edi, ammo Shebna o‘z vaqtini o‘ziga hashamatli qabr tayyorlash bilan o‘tkazdi. Arxeologlar Shebnaning qabrini topib, qabr kirish qismida bitilgan yozuvni olib tashladilar, va u hozir Britaniya muzeyida turibdi. Ajablanarlisi shundaki, Shebna chetlatilgach va uning rahbarlik lavozimini Xilqiyo o‘g‘li Eliqim egallagach, Xilqiyo o‘g‘li Eliqim o‘z nomini rasmiy hujjatlarda tasdiqlash uchun ishlatishi mumkin bo‘lgan shohona muhrni oldi. O‘sha muhr ham arxeologlar tomonidan topilgan bo‘lib, Angliya’dagi ayni o‘sha muzeyda saqlanmoqda. Shebna muzeyda o‘z qabri, ya‘ni o‘lim belgisi bilan ifodalangan, Xilqiyo o‘g‘li Eliqim esa muzeyda hayot muhrining timsoli bilan ifodalangan.

Shimol podshohi haqidagi ogohlantiruvchi xabarni rad etgani uchun Shebna Egamizning og‘zidan tuflab chiqarildi, va Vahiy kitobining Laodikeyaga qaratilgan ogohlantiruvdagi “tuflab chiqarildi” deb tarjima qilingan so‘z aslida otilib chiqadigan qusishni anglatadi. Nehemiya bilan U Toviyani va uning barcha narsalarini tashqariga chiqarib yubordi, Shebna bilan esa u to‘p singari uzoq bir mamlakatga shiddat bilan uloqtirildi. Shebna — 1989 yilda muhrdan ochilgan bashoratli xabarni rad etayotgan va qabrga — hayvonning tamg‘asiga — hozirlanayotgan Laodikeyadagi Adventistlardir; Hilqiyo o‘g‘li Eliakim esa Xudoning muhrini qabul qiladigan Filadelfiyadagi Adventizmdir.

Va o‘sha kunda shunday bo‘ladiki, Men qulim Xilqiyoning o‘g‘li Eliyaqimni chaqiraman. Men uni sening libosing bilan kiydiraman, belbog‘ing bilan mustahkamlayman, va sening hokimiyatingni uning qo‘liga topshiraman; u Quddus aholisiga va Yahudo xonadoniga ota bo‘ladi. Ishayo 22:20, 21.

Yakshanba qonuni paytida Adventizmning bug‘doyi bilan begona o‘ti ajratib olinadi va zafar topgan jamoatning rahbarligi Xilqiyo o‘g‘li Eliyaqimga beriladi; shundan so‘ng, uchinchi farishtaning xabari baland nido darajasiga ko‘tarilar ekan, Rabbiiy O‘z jamoatini bayroq kabi yuksaltiradi. Men, ehtimol, “Xilqiyo o‘g‘li” iborasini kiritish bilan ortiqcha takroriy bo‘lganman, holbuki shunchaki Eliyaqim deb aytishim mumkin edi. Ammo ota bilan uning farzandi birgalikda yetti oxirgi balodan oldingi Ilyos xabarining ramzidir. Ilyos xabari birinchi (ota) va oxirgini (o‘g‘il) ifodalash uchun otalar va farzandlar ramziyligidan foydalanadi. Ushbu bashoratli

munosabat yigirma ikkinchi bobdagi yakuniy jumboqlarga o‘z hissasini qo‘shadi. Xilqiyo o‘g‘li Eliyaqimga berilgan va‘da shuki, Rabbiy Dovud xonadonining kalitini uning yelkasiga qo‘yar edi.

“Dovud xonadoni” — Iso itoatsiz yahudiylar bilan bo‘lgan so‘nggi suhbatida tilga olgan ota va o‘g‘il haqidagi xabardir. U, shuningdek, Vahiy kitobini ham shu yerda yakunlaydi. Dovud xonadonida bir kalit bor edi; agar 1844-yil 22-oktabrda boshqa hech narsa qo‘llanilmasa ham, buning sababi shuki, Muqaddas Yozuvlarda bu kalitga ishora qilinadigan yagona joy Filadelfiya jamoatiga yo‘llangan xabardadir.

Dovud xonadonining kalitini uning yelkasiga qo‘yaman; u ochadi, va hech kim yopmaydi; u yopadi, va hech kim ochmaydi. Ishayo 22:22.

Filadelfiyadagi jamoatning farishtasiga yozgin: Muqaddas bo‘lgan, Haqiqiy bo‘lgan, Dovudning kalitiga ega bo‘lgan, ochsa hech kim yopmaydigan va yopsa hech kim ochmaydigan Zot shunday demoqda: Ishlaringni bilaman. Mana, oldingga ochiq eshik qo‘ydim, uni hech kim yopa olmaydi; chunki sening quvvating oz bo‘lsa-da, kalomimni saqlading va ismimni inkor etmadigan. Mana, o‘zlarini yahudiy deb aytadigan, ammo yahudiy bo‘lmay, yolg‘on gapiradigan shayton sinagogasidagilarni shunday qilamanki, ular kelib oyoqlaring oldida sajda qiladilar va seni sevganimni bilib oladilar. Sabr-toqatim haqidagi kalomni saqlaganing uchun, butun olam uzra keladigan, yer yuzida yashovchilarni sinash uchun bo‘ladigan sinov soatidan Men ham seni saqlayman. Mana, Men tez orada kelaman; tojingni hech kim olmasligi uchun o‘zingda bor narsani mahkam tut. G‘olib kelganni Men O‘z Xudoyimning ma‘badida ustun qilaman, va u endi hech qachon tashqariga chiqmaydi; uning ustiga O‘z Xudoyimning ismini, O‘z Xudoyimning shahrining — Xudoyim huzuridan osmondan tushadigan yangi Quddusning — nomini va O‘z yangi ismimni yozaman. Qulog‘i bor eshitsin, Ruh jamoatlarga nima deya yotganini. Vahiy 3:7–12.

Eliakim 1844-yil 22-oktabrda Eng Muqaddas Xonani ochadigan Millerchilar harakati davridagi bir Filadelfiyalikni ifodalaydi. Men bilamanki, o‘sha tadbiriy davrga oid eshikni ochgan Zot bizning Oliy Ruhoniyimiz Masih edi, ammo Masih kalitni Hilqiyo o‘g‘li Eliakimning yelkasiga qo‘ydi va: “u ochadi”, deb aytadi. Biz ushbu maqolaning boshida men ko‘rsatib o‘tgan nuqtaga yetib keldik.

Ishayo kitobida “yuk” so‘zi o‘n sakkiz marta uchraydi, ammo ulardan yettitasi yelkada ko‘tariladigan narsani bildiradi, o‘n bir tasi esa halokat haqidagi bashoratni anglatadi. O‘sha o‘n sakkiz holatdan birida halokat haqidagi bashorat ma‘nosini bildiradigan so‘z ayni paytda yelkada ko‘tariladigan yukni ham ifodalash uchun ishlatilgan.

Vahiy vodiysi haqidagi hikoya Quddusda ikki toifa sajda qiluvchilarni vujudga keltiradigan halokat xabari haqidadir. Hukmning ochilishini aniqlab bergan bashoratli xabar Ota Miller tomonidan taqdim etilgan bo‘lib, u 1844-yil 22-oktyabrda muqaddas joyning eshigi yopilib, Eng Muqaddas Joy ochilganda yakunlangan birinchi farishtaning xabaridir. Uilyam Millerning yelkasiga yuklangan va u dunyoga olib borishga tayinlangan “yuk” birinchi farishtaning xabari edi — 1844-yil 22-oktyabrda uchinchi farishtaning xabari kelishi bilan yakunlangan halokat bashorati.

“Dovud xonadonining kalitini uning yelkasiga qo‘yaman”, va unda shunday deyiladi: “O‘sha kunda mustahkam joyga qoqilgan qoziq olib tashlanadi, kesib tushiriladi va qulaydi; uning ustidagi

yuk esa uzib tashlanadi.”

Bu yerda “yuk” deb tarjima qilingan soʻz halokat haqidagi bashoratni bildiruvchi soʻzdir, biroq bu halokat bashorati Ishayo yelkangda koʻtarib yuradigan narsani ifodalash uchun ishlatadigan ibroniycha soʻz emas. Halokat bashorati maʼnosidagi bu soʻzga koʻra, Xilqiyoning oʻgʻli Elyoqimning yelkasiga Dovudning kaliti qoʻyiladi, va uning yelkasidagi yuk halokat haqidagi bashoratdir. Bu nihoyatda chuqur soʻz oʻyinidir!

Opa Uayt Muqaddas Kitobga bogʻlangan bir kalit haqida shunday deydi.

“Xudoning Kalomi bilan bogʻliq holda qimmatbaho sandiqchani ochadigan bir kalit bor; bu bizga qanoat va quvonch bagʻishlaydi. Men nurning har bir shuʼlasi uchun minnatdorchilik his qilaman. Kelajakda hozir biz uchun juda sirli boʻlgan tajribalar izohlanadi. Baʼzi tajribalarni esa bu foniyl vujud boqiylikni kiymaguncha hech qachon toʻliq anglay olmasligimiz mumkin.” Manuscript Releases, 17-jild, 261.

Millerning tushi haqidagi kirish soʻzlari shunday deydi.

“Men tush koʻrdim: Xudo menga, koʻrinmas bir qoʻl orqali, taxminan oʻn dyuym uzunlikda va olti dyuym kvadrat hajmda boʻlgan, qora daraxt va marvaridlar bilan mohirona qadab bezatilgan gʻoyat nafis bir sandiqcha yubordi. Sandiqchaga bir kalit biriktirilgan edi. Men darhol kalitni olib, sandiqchani ochdim; shunda, hayratim va ajabim ichida, uning ichida har xil tur va oʻlchamdagi javohirlar, olmoslar, qimmatbaho toshlar hamda har xil kattalik va qiymatdagi oltin va kumush tangalar bilan toʻla ekanini koʻrdim; bularning barchasi sandiqchaning ichida oʻz oʻrinlariga goʻzal tarzda joylashtirilgan edi; va shu tarzda joylashtirilgan holda ular faqat quyosh bilangina tenglashtirilishi mumkin boʻlgan nur va ulugʻvorlikni aks ettirar edi.” Early Writings, 81.

Tushning izohlarida Jeyms Uayt kalit haqida shunday deydi.

““Kalit ilova qilingan” narsa uning bashoratli Kalomni talqin qilish usuli edi — Muqaddas Bitikni Muqaddas Bitik bilan qiyoslash — Injil oʻzining oʻzi talqin qiluvchisidir. Shu kalit bilan Birodar Miller ‘sandiqni’, yaʼni dunyoga Masihning kelishi haqidagi ulugʻ haqiqatni ochdi.” James White.

James White bu tush haqida fikr bildirdi va shu munosabat bilan u bir kirish soʻzi yozdi. Miller oʻz tushini koʻrganini va uni 1847 yilda, yaʼni Buyuk Umidsizlikdan kamida ikki yil oʻtib, ilgari birlashgan Milleriy Adventistlar tarqalib ketgan paytda nashr etganini anglash nihoyatda muhimdir. Miller bu harakatdan ajralgan edi, va “har yoqqa tarqalib ketgan” “kichik poda” hanuz oʻsha umidsizlik azobini chekayotgan edi. Millerning tushi ayni shu vaziyatga taalluqli edi; James White unga izoh berdi, Ellen White esa unga mutlaqo ijobiy tarzda ishora qildi. James White uning tushiga kirish soʻzi yozdi, tushning oʻzini kiritdi va soʻng bir necha izohlar qoʻshdi. Ushbu maʼlumotdan foydalanishga ehtiyoji boʻlganlar uchun uning kirish soʻzi, tushning oʻzi va izohlar ushbu maqolaning oxirida keltiriladi.

Ishayo yigirma ikkinchi bob — Adventizmning boshlanishi va yakunining bir tasviridir. Har ikkala tarixda ham 1844-yil 22-oktabrda yuz bergan va soʻngra yana yakshanba qonuni paytida yuz

beradigan bir ajralish bo‘lgan va bo‘ladi. Har ikkala holatdagi, ya’ni boshlanish va yakundagi bu ajralish o‘nta bokira haqidagi masalning amalga oshirishidir. Opa Uayt bizga nodon bokiralar Laodikiyaliklar ekanini ma’lum qiladi. Shavna Adventizmning boshlanishi va yakundagi Laodikiyalik adventistlarni ifodalaydi. Xilqiyoning o‘g‘li Eliyaqim esa Filadelfiyalik adventistlarni ifodalaydi.

Ammo Hilqiyo shuningdek Adventizmning otasini ham ifodalaydi, chunki “u Quddus aholisi va Yahudo xonadoni uchun ota bo‘ladi.” Uilyam Millerga hurmat bilan “Ota Miller” deb murojaat qilingan. Millerning yelkasiga “Dovudning kaliti” qo‘yilgan edi; bu esa uning Muqaddas Yozuvlarni “satr ustiga satr” tarzida o‘rganish usulini ifodalaydi.

Sandiq Muqaddas Kitob bo‘lganligi sababli, u birinchi farishtaning haqiqatlarini ochishda qo‘llagan bashoratni talqin qilish qoidalarini ifodalovchi “Dovudning kaliti”dan foydalandi. O‘sha qoidalar (“Dovudning kaliti”) va Dovudning kaliti bilan anglangan uning halokat haqidagi bashorati (“yuk”) muqaddasxonada “mahkam joyga qoqilgan mix” kabi osib qo‘yildi. “Mix” 1844-yil 22-oktyabr sanasi edi. “Mix” so‘zi igna, mix yoki qoziq ma’nolarini anglatadi va yo‘l belgisi sifatida ifodalanadi. O‘sha mixga osilgan “yuk”, ya’ni halokat haqidagi bashorat, birinchi farishtaning xabari edi; va bu xabar 1844-yil 22-oktyabrda yakuniga yetdi, chunki halokat haqidagi bashorat amalga oshib bo‘lgan edi, olib tashlandi, kesib tushirildi va qulab tushdi. U olib tashlandi, chunki halokat haqidagi bashoriy xabar o‘tgan zamonga aylangan edi, va shundan so‘ng mix Eng Muqaddas Joyga ko‘chirilishi kerak edi; u yerda unga yana bir boshqa halokat yuki osib qo‘yilardi.

Millerning halokat haqidagi bashorati, bashorat qoidalariga ko‘ra “Dovudning kaliti” sifatida ifodalangan holda, muqaddas joyga uning otasining uyining butun ulug‘vorligini ushlab turadigan bir mixni qoqardi. Ushbu parchalardagi “ulug‘vorlik” so‘zi og‘irlik ma’nosini anglatadi. Uyning og‘irligini ushlab turadigan narsa — uyning poydevoridir. Millerning poydevoriy ishi “zurriyot va nasl” bilan ifodalangan uchinchi farishtaning xabarining barcha qo‘shimcha nurlarining og‘irligini ushlab turadi. U ma’badning barcha turli idishlarining og‘irligini ham ushlab turadi. Va poydevor ulug‘vor taxtni o‘rnatish uchun bir ma’badga qo‘yildi.

Hilqiyoning o‘g‘li Eliyaqim Filadelfiya jamoatini ifodalaydi. Eliyaqim “ko‘targuvchi Xudo” degan ma’noni anglatadi, chunki Quddusning otasi bo‘lgan Eliyaqim Xudo O‘zining tanlangan ahd xalqining poydevorlarini ko‘tarish uchun foydalangan William Millerni ifodalaydi. U Hilqiyoning o‘g‘lidir; bu ism ikki so‘zdan kelib chiqqan bo‘lib, ikkinchisi Xudoni, birinchisi esa nutqning ravonligi ma’nosidagi “silliqlik”ni anglatadi. Hilqiyo Xudoning Kalomini yoki ovozi ifodalaydi, uning o‘g‘li esa ma’badning ko‘tarilishini ifodalaydi.

Adventizmning oxirida halokat haqidagi bir bashorat bo‘lishi kerak, va o‘sha bashorat Vahiy kitobining o‘n to‘rtinchi bobidagi uchinchi farishtadir. Oxirida Millerning kaliti orqali timsollangan bir kalit bo‘lishi kerak. Bizning davrimizdagi “kalit” tarixning takrorlanishiga, ayniqsa birinchi bor tilga olinishi qoidasiga asoslanadi; bu qoida Masihning O‘zi orqali ifodalangan Alfa va Omega tamoyilini o‘z ichiga oladi yoki aynan o‘sha tamoyildir. Millerning bir o‘g‘li bo‘lishi kerak. Shunday qilib, ota Miller Rabbiy Kalomi bo‘lgan Hilqiyo bo‘ladi, Millerning o‘g‘li esa “ko‘tarishning Xudosi” ma’nosini bildiruvchi Eliqimdir. Ota Miller ma’badni ko‘tardi,

Millerning o'g'li esa Laodikeya bilan Filadelfiya qachon ajratilishini va filadelfiyaliklar bir bayroq sifatida ko'tarilishini aniqlab beradi. Qoqib mahkamlangan bir mix bo'lishi kerak, ammo u Miller tarixidagidek Muqaddas joyda emas, balki Eng Muqaddas joyda bo'ladi. O'sha mix va unga osib qo'yilgan yuk uchinchi farishtaning xabarining oxirida, xuddi birinchi farishtaning xabarining oxirida bo'lgani kabi, kesib tashlanadi. Mixoil o'rnidan turganda va insoniy sinov muddati yopilganda, halokat haqidagi bashorat o'tgan zamonda bo'ladi, olib tashlangan, kesib tashlangan va qulagan bo'ladi.

1844-yilda vaqtning o'tishidan keyin yuz bergan ajralish yoki tarqalish Yakshanba qonuni paytida takrorlanadi. Ishayo yigirma ikki-bob Yakshanba qonuni inqirozi vaqtida sodir bo'ladigan Laodikiyalik Adventistlarning Filadelfiyalik Adventistlardan ajralishiga olib keladigan sharoitlarning bir tasviridir.

Laodikeyadagi jamoatning farishtasiga yozgin: Omin, sodiq va haqiqiy Shohid, Xudoning yaratilishining Boshlanishi shunday demoqda: Ishlaringni bilaman: sen na sovuqsan, na issiq. Qaniydi, sovuq yoki issiq bo'lsang edi. Shunday ekan, iliqsan, sovuq ham, issiq ham emasliging uchun seni Og'zimdanda qusib tashlayman. Chunki sen: "Men boyman, boyib ketganman va hech narsaga muhtoj emasman", deysan-u, o'zingning baxtsiz, ayanchli, kambag'al, ko'r va yalang'och ekaningni bilmaysan. Maslahat beramanki, boy bo'lishing uchun Mendan olovda toblangan oltin sotib ol; kiyinishing va yalang'ochligingning uyati ko'rinmasligi uchun oq kiyimlar sotib ol; ko'rishing uchun ko'zlaringga surtadigan malham sotib ol. Men sevganlarimning hammasini fosh etib koyiyman va tarbiyalayman. Shunday ekan, g'ayratli bo'l va tavba qil. Mana, Men eshik oldida turib taqillatib turibman. Kim Mening ovozimni eshitib, eshikni ochsa, uning oldiga kiraman va u bilan birga dasturxon atrofida o'tiraman, u esa Men bilan. G'olib kelganga Men O'z taxtimda Men bilan birga o'tirishni ato qilaman, xuddi Men ham g'olib kelib, Otamning taxtida U bilan birga o'tirganim kabi. Kimning qulog'i bo'lsa, Ruh jamoatlarga nima deyayotganini eshitsin. Vahiy 3:7-22.

Tushning kirish qismidan so'ng, James White tushning o'zini izohlar bilan keltiradi. Biz James White'ning Miller tushiga tatbiqini bilan bog'liq hech qanday muammoga ega emasmiz, garchi biz ko'p bor uning tushiga James White'nikidan bir oz farq qiladigan talqinni nashr etgan bo'lsak ham. James White'ning biz nashr etgan talqindan farq qiladigan asosiy yondashuvi shundan iboratki, u "javohirlar"ni Xudoning xalqi kontekstida joylashtiradi, biz esa javohirlarni bashoratli haqiqatlar deb tushunamiz. Bunda hech qanday ziddiyat yo'q, chunki inson o'zi ishonadigan narsani aks ettiradi, va Buyuk Hafsalasi Pir Bo'lishdan keyin javohirlarning sochilib ketishi yakshanba qonunidan OLDIN Xudoning xalqining tarqalishini timsollaydi. Ammo bu masala kelgusidagi tadqiqot uchun qoldiriladi.

Jeyms Uaytning Uilyam Millerning tushi uchun kirish so'zi

"Quyidagi tush bundan ikki yildan ortiq vaqt avval Advent Herald jurnalida e'lon qilingan edi. Men o'shanda u o'tgan ikkinchi advent tajribamizni ravshan tarzda ko'rsatib berishini va Xudo bu tushni tarqalib ketgan poda manfaati uchun berganini angladim.

“Egamizning buyuk va dahshatli kunining yaqinlashayotganining alomatlari orasida Xudo tushlarni ham qo‘ygan. Qarang: Yo‘el 2:28–31; Havoriylar 2:17–20. Tushlar uch yo‘l bilan kelishi mumkin; birinchidan, ‘ko‘p tashvishlar tufayli’. Qarang: Voiz 5:3. Ikkinchidan, Shaytonning nopok ruhi va aldoviga berilganlar uning ta’siri orqali tushlar ko‘rishlari mumkin. Qarang: Qonunlar takrori 8:1–5; Yereymiyo 23:25–28; 27:9; 29:8; Zakariyo 10:2; Yahudo 8. Uchinchidan esa, Xudo har doim O‘z xalqiga tushlar orqali, ozmi-ko‘pmi, ta’lim berib kelgan va hanuz ham berib kelmoqda; bu tushlar farishtalar va Muqaddas Ruhning vositachiligi orqali keladi. Haqiqatning ravshan nurida turuvchilar Xudo ularga qachon tush berganini biladilar; bunday kishilar yolg‘on tushlar bilan aldanib, yo‘ldan ozdirilmaydilar.”

“Va u dedi: Endi mening so‘zlarimni eshitinglar: agar orangizda payg‘ambar bo‘lsa, Men — Egamiz — unga O‘zimni vahiyda ayon qilaman va u bilan tushda so‘zlashaman. Soni 12:5.

“Yoqub dedi: ‘Egamizning farishtasi tushimda menga so‘zladi.’ Ibtido 31:2. ‘Va Xudo suriyalik Lobonga kechasi tushida keldi.’ Ibtido 31:24. Yusufning tushlarini Ibtido 37:5–9 da o‘qing, so‘ngra ularning Misrda amalga oshganligi haqidagi qiziqarli hikoyani o‘qing.

“Egamiz Giv‘onda Sulaymonga tunda tushida zohir bo‘ldi” (1 Shohlar 3:5). Doniyor kitobining ikkinchi bobidagi ulkan va muhim timsol ham tushda berilgan edi, shuningdek yettinchi bobdagi to‘rt maxluq va hokazolar ham. Hiron go‘dak Najotkorni halok etishga uringanida, Yusufga tushida Misrga qochish haqida ogohlantirish berildi. Matto 2:13.

“Oxirgi kunlarda shunday bo‘ladiki, — deydi Xudo, — Men O‘z Ruhimdan har bir jonzot ustiga quyaman; o‘g‘illaringiz va qizlaringiz bashorat qiladilar, yigitlaringiz vahiylar ko‘radilar, qariyalaringiz esa tushlar ko‘radilar. Havoriylar 2:17.

“Payg‘ambarlik in‘omi, tushlar va vahiylar orqali, bu yerda Muqaddas Ruhning samarasidir va oxirgi kunlarda alomatni tashkil etadigan darajada namoyon bo‘lishi kerak. U Injil jamoatining in‘omlaridan biridir.

“Va U ba‘zilarni havoriylar, ba‘zilarni esa PAYG‘AMBARLAR, ba‘zilarni xushxabar voizlari, ba‘zilarni esa cho‘ponlar va muallimlar qilib berdi; toki azizlar kamolga yetkazilsin, xizmat ishi bajo keltirilsin va Masihning tanasi bino qilinsin. Efesliklarga 4:11, 12.

“Xudo jamoatda ba‘zilarni tayin qildi: avvalo havoriylarni, ikkinchi o‘rinda PAYG‘AMBARLARNI va hokazo. 1 Korinfliklarga 7:28.

“BASHORATLARNI nafrat bilan rad etmang. 1 Salonikaliklarga 5:20. Shuningdek qarang: Havoriylar 13:1; 21:9; Rimliklarga 12:6; 1 Korinfliklarga 14:1, 24, 39. Payg‘ambarlar yoki bashoratlar Masih jamoatining imorat bo‘lishi uchundir; va Xudoning Kalomidan, ular xushxabarchilar, cho‘ponlar va ustozlar barham topishidan oldin barham topishi kerak edi, degan hech qanday dalil keltirib bo‘lmaydi. Ammo e’tiroz bildiruvchi shunday deydi: ‘Shunchalik ko‘p soxta vahiylar va tushlar bo‘lganki, men bunday narsalarning hech biriga ishonch qila olmayman.’ To‘g‘ri, Shaytonning o‘z qalbakisi bor. Unda har doim soxta payg‘ambarlar bo‘lgan, va albatta biz ularni hozir ham, uning mana shu aldov va zafarining oxirgi soatida, kutishimiz mumkin. Bunday maxsus vahiylarni, qalbakisi mavjudligi sababli, rad etadiganlar, xuddi shunday asos bilan yana bir oz nariga borib, Xudo insonga tushda yoki

vahiyda hech qachon O‘zini ayon qilmagan, deb ham inkor etishlari mumkin, chunki qalbakisi har doim mavjud bo‘lgan.”

“Tushlar va vahiylar — Xudo O‘zini insonga ochib bergan vositadir. U shu vosita orqali payg‘ambarlarga so‘zlagan; U bashorat in‘omini Injil jamoatining in‘omlari qatoriga qo‘ygan va tushlar hamda vahiylarni ‘OXIRGI KUNLAR’ning boshqa alomatlari bilan bir qatarga kiritgan. Omin.

“Yuqoridagi mulohazalardagi maqsadim e‘tirozlarni Muqaddas Yozuvlarga muvofiq tarzda bartaraf etish va o‘quvchining ongini quyidagiga tayyorlash bo‘lgan.” James White, Brother Miller’s Dream, 1–3.

Uilyam Millerning Ikkinchi Tushi

“Men tush ko‘rdimki, Xudo ko‘rinmas bir qo‘l orqali menga uzunligi taxminan o‘n dyuym, eni va bo‘yi esa olti dyuymli, g‘oyat nafis ishlangan bir quticha yubordi; u qora daraxtdan yasalgan bo‘lib, marvaridlar bilan mohirona qadab bezatilgan edi. Qutichaga bir kalit mahkamlangan edi. Men darhol kalitni oldim va qutichani ochdim; shunda, hayrat va taajjubimga, uning ichi har xil tur va kattalikdagi javohirlar, olmoslar, qimmatbaho toshlar hamda har turli o‘lcham va qiymatdagi oltin va kumush tangalar bilan to‘ldirilganini ko‘rdim; bularning barchasi qutichaning ichida o‘z-o‘z joylariga go‘zal qilib joylashtirilgan edi; va shunday tartibda joylashtirilgan holda ular faqat quyosh bilangina tenglashtirilishi mumkin bo‘lgan bir nur va ulug‘vorlikni aks ettirar edi.

“Garchi qalbim uning mazmunining porloqligi, go‘zalligi va qadr-qimmatini tufayli cheksiz quvonchga to‘lgan bo‘lsa-da, men bu ajoyib manzaradan yolg‘iz o‘zim bahramand bo‘lishni o‘z burchim deb bilmadim. Shuning uchun uni xonamdagi markaziy stol ustiga qo‘ydim va istaganlarning barchasi kelib, inson bu hayotda ko‘rgan eng ulug‘vor va eng porloq manzarani ko‘rishlari mumkinligi haqida xabar tarqatdim.

“Odamlar kira boshladilar: avvaliga ularning soni oz edi, ammo bora-bora olomonga aylandi. Ular sandiqchaga ilk bor nazar tashlaganlarida, hayratga tushib, quvonchdan qichqirishar edi. Ammo tomoshabinlar ko‘paygach, har kim marvaridlarni bezovta qila boshladi: ularni sandiqchadan chiqarib, stol ustiga sohib yuborardi. Men esa egasi sandiqcha bilan marvaridlarni yana mening qo‘limdan talab qiladi, deb o‘ylay boshladim; agar ularning sochilib ketishiga yo‘l qo‘ysam, ularni endi avvalgidek yana sandiqchadagi o‘z o‘rniga joylay olmasdim; va javobgarlikni ado etishga hech qachon qodir bo‘lmasligimni his qildim, chunki u nihoyatda ulkan bo‘lar edi. Shunda men odamlarga ularga qo‘l tekkizmasliklarini, ularni sandiqchadan chiqarmasliklarini iltijo qila boshladim; biroq men qanchalik ko‘p yolvorgan bo‘lsam, ular shunchalik ko‘proq sohib yuborardilar; endi esa ular ularni butun xona bo‘ylab, polga va xonadagi har bir mebel ustiga sochayotgandek tuyulardi.”

“Shundan keyin men ularning asl javohirlar va tangalar orasiga sanoqsiz miqdorda soxta javohirlar va qalbaki tangalarni sohib yuborganlarini ko‘rdim. Men ularning tuban qilmishi va noshukurligidan nihoyatda g‘azablandim hamda buning uchun ularni koyib, ta‘na qildim; ammo men qanchalik ko‘p koyigan bo‘lsam, ular asl javohirlar orasiga soxta javohirlar va qalbaki tangalarni shunchalik ko‘proq sochdilar.”

“Shundan so‘ng men jismoniy jonimda g‘azablandim va ularni xonadan haydab chiqarish uchun jismoniy kuch ishlata boshladim; ammo men bittasini itarib chiqarayotganimda, yana uchasi kirib kelar, o‘zlari bilan kir, yog‘och qirindilari, qum va har xil axlatni olib kirar edi; toki ular ko‘zdan butunlay pana bo‘lib qolgan barcha haqiqiy javohirlar, olmoslar va tangalarning har birini qoplab yuborguncha. Ular, shuningdek, mening sandig‘imni parcha-parcha qilib yirtib tashladilar va uni axlat orasiga sohib yubordilar. Men o‘yladimki, mening g‘amimga ham, g‘azabimga ham hech bir odam e‘tibor bermaydi. Men butunlay tushkunlikka tushib, dilim cho‘kdi va o‘tirib yig‘ladim.

“Shu tariqa men o‘z ulkan yo‘qotishim va mas‘uliyatim sabab yig‘lab, aza tutib turganimda, Xudoni esladim va U menga yordam yuborishini chin dildan so‘rab ibodat qildim. Darhol eshik ochildi va bir kishi xonaga kirdi; shunda odamlarning hammasi undan chiqib ketdi. Uning qo‘lida chang artadigan cho‘tka bor edi; u derazalarni ochib, xonadagi chang va axlatni supurib tozalay boshladi.

Men Unga to‘xtashini iltijo qildim, chunki vayronalar orasida sochilib yotgan ba‘zi qimmatbaho javohirlar bor edi.

U menga “qo‘rqma”, dedi, chunki u “ularga g‘amxo‘rlik qiladi”.

“Shunda, u chang va axlatni, soxta javohirlar va qalbaki tangalarni supurib tashlayotgan paytda, bularning hammasi bulut kabi ko‘tarilib derazadan tashqariga chiqib ketdi, va shamol ularni olib ketdi. Shovqin-suronda men bir lahzaga ko‘zlarimni yumdim; ularni ochganimda, axlatning hammasi yo‘q bo‘lib ketgan edi. Qimmatbaho javohirlar, olmoslar, oltin va kumush tangalar esa xonaning hamma yeriga mo‘l-ko‘l sochilib yotar edi.”

So‘ng u stol ustiga avvalgisidan ancha kattaroq va go‘zalroq bir sandiqcha qo‘ydi, va qimmatbaho toshlarni, olmoslarni, tangalarni hovuchlab yig‘ib, birontasi ham qolmaguncha, ularni sandiqchaga tashladi, garchi olmoslarning ayrimlari igna uchidan ham kattaroq bo‘lmasa-da.

So‘ng u meni: “Kel va ko‘r”, deb chaqirdi.

“Men tobut ichiga qaradim, ammo ko‘rgan manzaramdan ko‘zlarim qamashib ketdi. Ular ilgari ega bo‘lgan ulug‘vorligidan o‘n baravar ziyoda porlardi. Men ularni sohib yuborib, chang ichida oyoq osti qilgan o‘sha yovuz kishilarning oyoqlari ostida qumda ishqalab tozalangandek deb o‘yladim. Ular tobut ichida go‘zal tartib bilan, har biri o‘z o‘rnida joylashtirilgan edi; ularni ichiga tashlagan odamning biror ko‘rinadigan mashaqqatisiz. Men nihoyatda quvonib qichqirdim, va o‘sha qichqiriq meni uyg‘otdi.” Early Writings, 81–83.

Jeyms Uaytning izohlari

“Sanduq” Muqaddas Kitobning Rabbimiz Iso Masihning ikkinchi kelishiga oid ulug‘ haqiqatlarini anglatadi; bu haqiqatlar dunyoga e‘lon qilinishi uchun Birodar Millerga berilgan edi.

“Biriktirilgan kalit” uning bashoratli Kalomni talqin qilish usuli edi — oyatni oyat bilan qiyoslash, ya‘ni Muqaddas Kitobning o‘zi o‘zining talqinchisi. Shu kalit bilan Birodar Miller

dunyoga Advent haqidagi ulug' haqiqatni o'z ichiga olgan 'sandiqlar'ni ochdi.

“Odamlar kira boshladilar, avvaliga son jihatdan oz edilar, ammo bora-bora olomonga aylandilar.” Kelish haqidagi ta'limot dastlab Birodar Miller va yana juda oz sonli boshqalar tomonidan va'z qilinganida, uning ta'siri juda kam bo'ldi va u orqali juda oz kishilar uyg'otildi; ammo 1840 yildan 1844 yilgacha, qayerda va'z qilingan bo'lsa, butun jamoatchilik junbushga keldi.

“Sandiqlar ichida ‘o'z o'rinlariga naqadar go'zal tartib bilan joylashtirilgan’ ‘turli nav va hajmdagi marvaridlar, olmoslar va boshqalar’ Xudoning farzandlarini [Malaki 3:17], ya'ni barcha jamoatlardan va hayotning deyarli har bir tabaqasi hamda sharoitidan bo'lgan, advent imonini qabul qilgan va muqaddas haqiqat ishida o'zlariga tegishli o'rinlarda dadil turishgani ko'ringan kishilarni ifodalaydi. Ular shu tartibda harakat qilib, har biri o'z burchiga e'tibor berib va Xudo oldida kamtarlik bilan yurib turganida, ular dunyoga faqat havoriylar davridagi jamoat bilan tenglashtirilishi mumkin bo'lgan ‘bir nur va ulug'vorlikni aks ettirdilar’. Xabar [Vahiy 14:6, 7], go'yo shamol qanotlarida tarqalgandek bo'ldi, va ‘Kelinglar, chunki endi hamma narsa tayyor,’ [Luqo 14:17] degan da'vat kuch va ta'sir bilan yoyildi.

“Uchib borayotgan farishta [Vahiy 14:6, 7.] avval abadiy xushxabarni va'z qila boshlaganida, ya'ni: ‘Xudodan qo'rqinglar va Unga ulug'vorlik beringlar; chunki Uning hukm soati keldi’, deb e'lon qilganida, ko'plar Isoning kelishi va tiklanishni nazarda tutib, shodlikdan qichqirdilar; keyin esa aynan o'shalarning o'zi, biroq avval ularni quvonchga to'ldirgan haqiqatga qarshi chiqib, uni masxara qildilar va kulgiga qoldirdilar. Ular javohirlarni bezovta qildilar va tarqatib yubordilar. Bu bizni 1844 yilning kuziga olib keladi; o'shanda tarqatilish davri boshlangan edi. Buni qayd eting: javohirlarni bezovta qilgan va tarqatib yuborganlar bir vaqtlar ‘shodlikdan qichqirgan’larning o'zlari edi. Va 1844 yildan beri suruvni aynan bir vaqtlar haqiqatni va'z qilgan va unda quvongan, ammo keyinchalik Xudoning ishini hamda o'tgan advent tajribamizdagi bashoratning bajo bo'lganini inkor etganlar kabi hech kim bunchalik samarali ravishda tarqatib yubormagan va ularni yo'ldan ozdirmagan.”

“1844-yil yettinchi oyida, Yarim tun faryodidan keyingi bir necha oy davomida, Birodar Millerning guvohligi shundan iborat ediki, eshik yopilgan edi, advent harakati esa bashoratning bajo bo'lishi edi, va vaqtni va'z qilishda biz haq bo'lgan edik. So'ng u Advent Herald orqali o'z birodarlarini mahkam turishga, sabrli bo'lishga va bir-birlariga qarshi nolimaslikka da'vat qildi; shunda Xudo vaqtni va'z qilganlari uchun ularni tez orada oqlardi. Shu tariqa u gavharlar uchun iltijo qildi, holbuki ular uchun o'zining ‘javobgarligi’ni his etar edi va bu ‘nihoyatda ulkan bo'lur edi.’”

1844-yilda eshik yopilganidan buyon haqiqiy orasiga sohib yuborilgan «qalbaki javohirlar va soxta tangalar» ravshanki, soxta imonlilarni, yoxud «begona farzandlar»ni [Hosea 5:7.] ifodalaydi.

«Sochilib ketgan “qimmatbaho toshlar,” “olmoslar” va “tangalar” yig'ib kiritilgan “avvalgidan ancha kattaroq va go'zalroq” ikkinchi “sandiqlar” — tarqoq poda jamlanadigan, ya'ni tirik Xudoning muhriga ega bo'lgan 144 000 kishining barchasi to'planadigan, hozirgi zamonning tirik haqiqatining keng maydonini anglatadi. Qimmatli olmoslarning birortasi ham zulmatda

qolmaydi. Ba'zilar "to'g'nog'ich uchidan ham katta bo'lmasa-da", Xudo O'z javohirlarini yig'ayotgan shu kunda ular nazardan chetda qolmaydi va tashqarida qoldirilmaydi. [Malaki 3:16–18.] U O'z farishtalarini yuborib, Lutni Sado'mdan olib chiqqanidek, ularni ham shoshiltirib chiqarishi mumkin. "Egamiz yer yuzida qisqa ish qiladi." "U uni adolat ila qisqartiradi." Qarang: Rimliklarga 9:28.»

“Tuproq va qirindilar, qum va har xil chiqindilar,” 1844-yilning kuzidan beri ikkinchi adventga ishonuvchilar orasiga kirib kelgan turli va son-sanoqsiz xatolarni ifodalaydi. Bu yerda men ulardan ayrimlarini ko'rib chiqaman.

“1. «Cho'ponlar»dan ayrimlari yarim tun faryodi e'lon qilingan zahoti takabburlik bilan tutgan mavqe shundan iborat ediki, yettinchi oy harakatiga hamroh bo'lgan Muqaddas Ruhning ulug'vor erituvchi qudrati mesmerik ta'sir emish. Jorj Storrs bu mavqeni birinchilardan bo'lib egallagan edi. Uning 1844 yilning oxirgi qismida, o'sha paytda Nyu-York shahrida nashr etilgan Midnight Cry dagi yozuvlariga qarang. J. V. Himes 1845 yil bahoridagi Albany Konferensiyasida, yettinchi oy harakati yetti fut chuqurlikdagi mesmerizmni hosil qildi, dedi. Buni menga o'sha yerda hozir bo'lgan va bu so'zni eshitgan bir kishi aytdi. Yettinchi oy faryodida faol ishtirok etgan boshqalar esa shundan beri o'sha harakatni Iblisning ishi deb e'lon qildilar. Masih va Muqaddas Ruhning ishini Iblisga nisbat berish Najotkorimiz davrida kufr edi, hozir ham kufrdir.”

“2. Aniq vaqt borasidagi ko'plab tajribalar. 2300 kun 1844-yilda tugaganidan beri, turli shaxslar tomonidan ularning yakuniga doir ancha ko'p vaqtlar belgilab qo'yilgan. Buni qilish bilan ular 'chegara belgilarini' olib tashladilar va butun advent harakati uzra zulmat hamda shubha soldi.”

“3. Spiritizm o'zining barcha xomxayollari va haddan oshishlari bilan. Dahshatli o'lim ishini amalga oshirgan iblisning bu hiylasi juda munosib ravishda 'yog'och qipiqdari' va 'har xil chiqindilar' bilan ifodalangan. Spiritizm zaharini ichib yuborganlarning ko'plari bizning avvalgi advent tajribamizning haqiqat ekanini tan oldilar, va aynan shu holat tufayli ko'plar spiritizmni 1843 va 1844 yillarda buyuk advent harakatlariga Xudo rahbarlik qilganiga ishonishning tabiiy mevasi, deb hisoblashga majbur bo'ldilar. Butrus, 'halokatli bid'atlarni kiritadigan, hatto ularni sotib olgan Rabbini ham inkor etadigan' kishilar haqida so'z yuritir ekan, shunday deydi: 'ULAR TUFAYLI HAQIQAT YO'LI YOMONLANADI.'”

“4. O'zini 'Ilyos Payg'ambar' deb da'vo qilgan S. S. Snow” Bu kishi, o'zining g'alati va vahshiyona faoliyati davomida, ushbu o'lim ishida ham o'z rolini o'ynagan, va uning tutgan yo'li ko'plab samimiy qalblarning nazarida kutayotgan azizlarning haqiqiy mavqeini badnom etishga moyil bo'lgan.

Xatolar ushbu ro'yxatiga men yana ko'plab boshqalarini ham qo'shishim mumkin edi; masalan, Vahiy 20:4, 7 dagi o'tmishda bo'lgan «ming yil», Vahiy 7:4; 14:1 dagi 144 000, Masih tirilganidan keyin «qabrlardan chiqib kelgan va tirilganlar», ish qilmaslik haqidagi ta'limot, go'daklarning yo'q qilinishi haqidagi ta'limot va hokazo, va hokazo.

“Bu xatolar shu qadar tirishqoqlik bilan yoyildi va kutayotgan podaga shu qadar qattiq singdirildiki, Birodar Miller tushni ko'rgan paytda haqiqiy javohirlar 'ko'zdan yashirilgan' edi

va payg‘ambarning so‘zlari o‘rinli edi — ‘Hukm orqaga surilgan, adolat esa uzoqda turibdi,’ va hokazo, va hokazo. Qarang: Ishayo 59:14. O‘sha paytda mamlakatda hozirgi haqiqat ishini himoya qiladigan birorta ham advent gazetasi yo‘q edi. The Day-Dawn kichik podaning haqiqiy mavqeini himoya qilgan so‘nggi nashr edi; biroq u Rabbiy Birodar Millerga bu tushni berganidan bir necha oy oldin so‘nib qolgan edi; va o‘zining so‘nggi o‘lim talvasasida holdan toygan, oh chekayotgan azizlarga ularning yakuniy najoti vaqti sifatida, o‘sha paytda hali kelajakda bo‘lgan o‘ttiz yil keyingi 1877 yilni ko‘rsatdi. Afsus! afsus! Bunday g‘amgin ahvol ustidan Birodar Miller tushida ‘o‘tirib yig‘lagani’ ajab emas.”

“Birodar Miller 1849-yil 22-dekabr kuni o‘limda ko‘zlarini yumdi; bu uning tushidagi quyidagi so‘zlarni bajo keltirdi: ‘Shovqin-suron ichida men bir lahzaga ko‘zlarimni yumdim.’ Bu ajoyib bajo kelish shu qadar ravshanki, buni ko‘rmay qoladigan hech kim bo‘lmaydi.

“Sandiq, o‘n bokira haqidagi masalda belgilab qo‘yilganidek, Birodar Miller dunyoga e‘lon qilgan advent haqiqatini ifodalaydi. [Matto 25:1–11.] Birinchidan, vaqt — 1843 yil; ikkinchidan, kechikish vaqti; uchinchidan, 1844 yilning yettinchi oyidagi yarim tun faryodi; to‘rtinchidan esa, yopiq eshik. 1843 yildan beri ikkinchi adventga oid nashrlarni o‘qigan hech kim Birodar Millerni advent tarixidagi ushbu to‘rtta muhim nuqtani ilgari surganini inkor etmaydi. Haqiqatning ana shu uyg‘un tizimi, ya‘ni “sandiq”, o‘z tajribasini rad etgan va o‘zlari Birodar Miller bilan birga dunyoga shu qadar qo‘rqmasdan va‘z qilgan ayni haqiqatlarni inkor etganlar tomonidan parcha-parcha qilinib, chiqindilar orasiga sochib yuborildi.”

“Shunda jamoat pok bo‘ladi va ‘Xudoning taxti oldida aybsiz’ turadi; o‘zlarining barcha xatolari, nuqsonlari va gunohlarini e‘tirof etgan, ular Masihning qoni bilan yuvilib, o‘chirib tashlangan bo‘lgach, ular ‘dog‘u burishiqsiz, yoxud shunga o‘xshash biror narsasiz’ bo‘ladilar. Shunda ular ‘avvalgi ulug‘vorliklaridan o‘n karra ortiq’ porlaydilar.” JAMES WHITE
Oswego, May, 1850.